

המכללה הטכנולוגית של חיל האוויר באר שבע

מטלת ביצוע - אזרחות

חוברת זאת תלווה את הקבוצה לאורך כל שלבי מטלת הביצוע, בדרך
אל ההצלחה

2016-2017

תלמידים יקרים,

חוברת זו נועדה על מנת לסייע לכם בכתיבת מטלת הביצוע באזרחות. לשם כך החוברת מחולקת לשני חלקים:

החלק הראשון מכיל את חומר הלימוד לו אתם נדרשים על מנת לכתוב את מטלת הביצוע באזרחות.

בחלק השני נמצא מדריך מפורט לכתיבת מטלת הביצוע באזרחות.

בהצלחה,

צוות אזרחות

הכרזת העצמאות של מדינת ישראל 14/5/1948

מגילת העצמאות היא מסמך שקרא דוד בן גוריון בטקס הכרזת העצמאות של מדינת ישראל. הטקס התרחש בעיצומה של מלחמה העצמאות במוזיאון תל אביב הישן (שדרות רוטשילד 16) ביום שישי, ה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948, בשעה 16:00, 8 שעות לפני סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל. מגילת העצמאות הוא אמנם שמה המקובל, אבל שמה הרשמי הוא "הכרזה על הקמת מדינת ישראל", ובשם זה התפרסמה בעיתונים.

דוד בן-גוריון מקריא את הכרזת העצמאות של מדינת ישראל

מגילת העצמאות

1. בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.
2. לאחר שהוגלה העם היהודי מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.
3. מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו יישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.
4. בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תאודור הרצל, והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.
5. זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.
6. השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.
7. שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה, ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם.
8. במלחמת העולם השנייה תרם היישוב העברי בארץ את מלוא חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להימנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות.
9. ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרזה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.
10. זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.

11. לפיכך נתכנסו, אנו חברי מועצת העם, נציגי היישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל.

12. אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האסיפה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

13. מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה היהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

14. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

15. אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבניין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

16. אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים, הנערכת עלינו זה חודשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על השלום וליתול חלקם בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

17. אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ המשותף לקדמת המזרח התיכון כולו.

18. אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

19. מתוך ביטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

מבנה מגילת העצמאות

הקדמה - סעיפים 1-10
ההצדקות להקמת מדינת ישראל.

נימוקים לזכותו של העם היהודי על ארץ ישראל:

הצדקה היסטורית –

הצג: הצדקה להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל הנובעת מן הכמיהה במהלך הדורות/ הקשר הזיקה בין העם היהודי וארצו נובעת מאירועים היסטוריים שקושרים את העם היהודי לארצו: "בארץ ישראל קם העם היהודי בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית {...} לאחר שהוגלה העם היהודי מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית {...} מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדתם העתיקה"

ההצדקות הבינלאומיות - המשפטיות –

הצג: הצדקה להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, הנובעת מהחלטות של גופים בינלאומיים רשמיים תמיכה/הכרה בינלאומית בזכות העם היהודי למדינה בארץ ישראל:

- הצהרת בלפור - "זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בינלאומי"
- החלטת האו"ם על תכנית החלוקה - "ב'29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל [...] הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה".

הצדקה טבעית 0 מוסרית 0 אוניברסלית

הצג: הצדקה להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, נובעת מהזכות הטבעית והאוניברסלית של כל עם להגדרה עצמית, הקמת בית לאומי לעם היהודי נחוצה כדי להציל יהודים: "זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית" בנוסף השואה הוכיחה "את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על ידי חידוש המדינה היהודי בארץ ישראל.

החלק ההצהרתי – דמותה
העתידית ודרכה של המדינה
ופנייה לגורמים שונים/ סעיפים 13
-19.

דמותה העתידית של המדינה
תבסס על שש עקרונות (סעיף 13):

- עליית יהודים לארץ.
 - פיתוח הארץ לטובת כל תושביה.
 - אופייה הדמוקרטי של מדינת ישראל.
 - שמירה על המקומות הקדושים של כל אחת מן הדתות.
 - יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל.
 - נאמנות לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.
- כותבי ההכרזה פונים אל מספר גורמים בהצהרות וקריאות שונות סעיפים (14 – 19).
- פניה אל ארגון האו"ם – נאמנות לעקרונות האו"ם ונכונות לשתף פעולה.
 - פניה אל ערבים תושבי ישראל – קריאה לשלום ובנייה משותפת של המדינה על בסיס אזרחות ושוויון.
 - פנייה אל מדינות ערב השכנות – רצון בשלום וקידום המזרח התיכון.
 - פנייה אל העם היהודי בתפוצות – לסייע למדינה בעלייה ובבנייתה.

החלק המעשי – הקמת
המדינה סעיפים 11-12.

- המכריזים – 37 חברי מועצת העם.
- מועד ההכרזה – ביום סיום המנדט הבריטי בא"י. 14/5/1948.
- אופייה של המדינה החדשה – מדינה יהודית ודמוקרטית
- שמה של המדינה – מדינת ישראל.
- המוסדות הזמנים שלה – מועצת העם תפעל כמועצת מדינה זמנית, מנהלת העם תהיה ממשלה זמנית.

חשיבות מגילת העצמאות

- א. זו הצהרה לעולם על הקמת המדינה והיא המסמך הראשון של המדינה החדשה .
זהו המסמך הקובע את עצמאות העם במדינתו.
- ב. ההכרזה מבטאת את אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית וכמדינה דמוקרטית
שערכיה העיקריים הם חירות ושוויון.
- ג. ההכרזה קובעת שמדינת ישראל היא מדינה יהודית ומדינתו של העם היהודי :
מדינתם של היהודים החיים בה כאזרחים ומדינתם של היהודים החיים מחוץ לה.
ההכרזה קובעת גם שישראל היא מדינתם של המיעוטים החיים בה כאזרחים .
בהכרזה נקבע שוויון זכויות במדינה לכל אזרחיה.
- ד. ההכרזה כוללת הוראות מעשיות חשובות כמו קביעת מועד הבחירות, התחייבות
לכינון חוקה והקמת מוסדות שלטון זמניים ולכן יש לה ערך כיסוד חוקתי המניח את
היסודות למדינה העתידית.

אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

הכרזת העצמאות הניחה את הבסיס ליסודות המשטר במדינת ישראל:

- היסוד היהודי - מדינת ישראל היא מדינה יהודית ומדינתו של כל העם היהודי.
- היסוד הדמוקרטי - מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית המציבה את ערכי השוויון והחירות לכלל האזרחים כערכים מרכזיים.

ביטויים למחויבות לאופייה הדמוקרטי של מדינת ישראל:

- מדינת ישראל " תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדלי דת , גזע ומין."
- מדינת ישראל " תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות."
- מדינת ישראל " תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות."
- מדינת ישראל קוראת... " לבני העם הערבי ...ליטול חלקם בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה , הזמנים והקבועים."
- מדינת ישראל תקיים הפרדת רשויות... " - בהתאם לחוקה שתיקבע...תפעל מועצת העם כמועצה זמנית ומוסד הבצוע שלה, מנהלת העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית..."
- מדינת ישראל תקיים בחירות דמוקרטיות... " - ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה.."

ביטויים למחויבות לאופייה היהודי של מדינת ישראל:

- "...אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל".
- "מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות."
- "מדינת ישראל" תהא מושתתת על יסודות הצדק, החירות והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל."
- "אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבניין, ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל."

ההכרזה אינה חוקה ולו רק משום שכתוב בה כי בעתיד תחובר חוקה על ידי אספה מכוונת נבחרת. ההכרזה גם אינה חוק מכיוון שלא חוברה על ידי בית המחוקקים של מדינת ישראל – הכנסת.

מהי דמוקרטיה ?

עקרון שלטון העם

שלטון העם

הצג: עקרון שלטון העם הוא עקרון מרכזי בדמוקרטיה, והכרחי לקיומה. לפי עיקרון זה העם (כלל האזרחים) הוא הריבון. העם מחזיק את סמכויות השלטון במדינה. העם מעניק את סמכויות השלטון לידי נציגים נבחרים לתקופה מוגבלת ובתנאים מוגדרים על מנת שינהלו את המדינה בשמו ולמענו. לאזרחים יכולת השפעה על השלטון במגוון דרכים נוספות.

צורות שלטון עיקריות בדמוקרטיה: ישירה וייצוגית

דמוקרטיה ישירה - הצג: כלל האזרחים שולטים בקבלת החלטות (מנהלים את ענייני המדינה) באופן ישיר ללא מתווכים (נציגים), משאל עם כאמצעי מרכזי להכרעות חברתיות.

דמוקרטיה עקיפה / ייצוגית - הצג: כלל האזרחים בוחרים את הנציגים, אשר מקבלים את ההחלטות (אשר מנהלים את המדינה) ומקדמים מדיניות מסוימת בשם העם

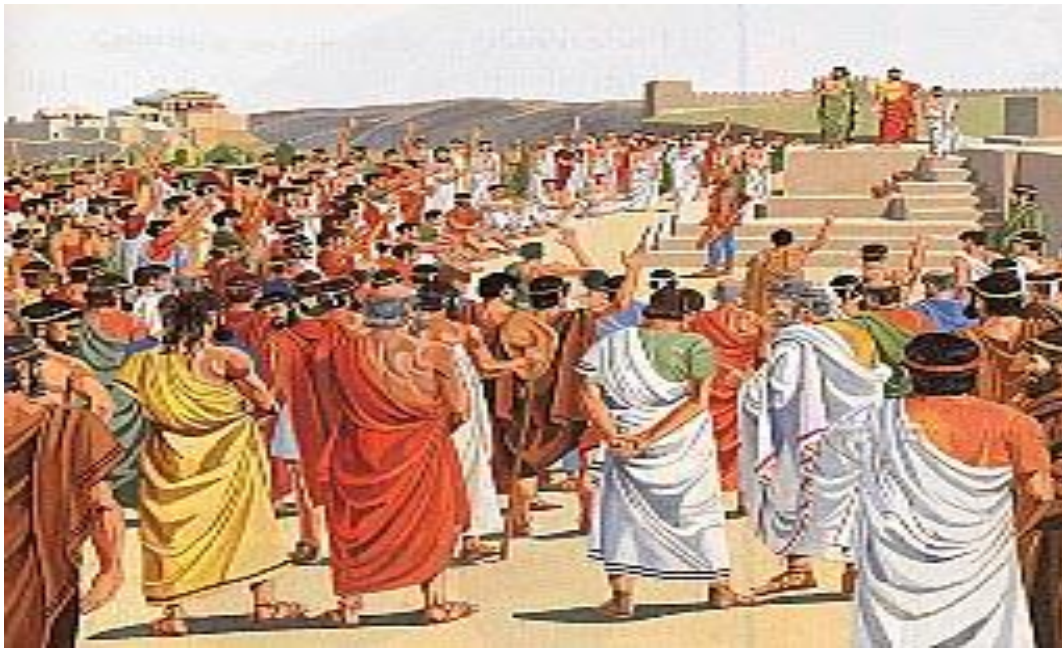
הסיבות להנהגת דמוקרטיה עקיפה:

- גודלה העצום של אוכלוסיית האזרחים – לא מאפשרת מעשית לכנס את כולם.
- כמות הידע והמידע הנחוצים לצורך קבלת החלטות – זו כמות עצומה, אין באפשרות רוב הציבור את הרצון והיכולת לרכוש כל הזמן את המידע והידע הדרושים.
- מורכבות הבעיות מצריכה הכשרה, מיומנות ומקצועיות. כישורים אלה לא נמצאים בידי כלל הציבור.
- יש צורך בהיכרות עם המורכבות והשינויים של המערכת הפוליטית. רוב האזרחים לא מכירים את המערכת הפוליטית, לא מתעניינים בה ואינם מעורבים.

סוגי משטרים דמוקרטיים

ממשל פרלמנטרי- הצג: כלל האזרחים בוחרים את נציגיהם לפרלמנט (הרשות המחוקקת) הממשלה מתמנה על ידי הפרלמנט. הממשלה נשענת על אמון רוב הפרלמנט ותלויה בו (הפרלמנט יכול להפיל את הממשלה)

דמוקרטיה ישירה ביוון

משאל עם – ביטוי מודרני לדמוקרטי ישירה

הצג: כלי (הליך) של דמוקרטיה ישירה. שאלה שהשלטון בוחר לנסח ולהפנות להחלטת (לבחירת) האזרחים בעלי זכות הצבעה במדינה. בסוגיה מרכזית, עקרונית (משמעותית) שנמצאת על סדר היום במדינה. התשובה היא "בעד" או "נגד", ההכרעה בה היא חד משמעית.

בעד ונגד קיום משאל עם

נימוקים בעד קיום משאל עם –

- ✓ שיתוף העם בהחלטות גורליות לקיומו, מצבו הכלכלי והחברתי ועוד. לא רק החלטות של מספר מסוים של אנשים.
- ✓ חיזוק עמדת הממשלה בכך שמקבלת את תמיכת העם למהלכה.
- ✓ תוצאות המשאל מחייבות את הנבחרים.
- ✓ הכרעה בנושאים שנויים במחלוקת בחברה, כך נמנע פילוג בעם.

נימוקים נגד קיום משאל עם –

- ☒ החלשת כוחה של הממשלה הנבחרת בכך שהוא מסמן שציבור הבוחרים אינו סומך עליה לקבל החלטות מסוימות.
- ☒ משאל עם יכול להיות מוטה על ידי טיב השאלה; במשאל עם שואלים שאלה של כן ולא, ולכן ניתן לנסח את השאלה כך שרוב האנשים יינטו לאחת מן התשובות.
- ☒ תעמולה עשויה להשפיע על הבחירה.
- ☒ רבים מן הנושאים דורשים ידע טכני רב שלרוב הציבור אין.
- ☒ קיימים נושאים שלא רצוי להעלות למשאל עם, לדוגמה: הורדת מיסים, שירות בצבא.

זכויות

קיימות ארבע סוגי זכויות:

זכויות אדם, זכויות אזרח - זכויות טבעיות שהמדינה חייבת להבטיח.

זכויות חברתיות, זכויות קבוצה - זכויות מוענקות, לא טבעיות, שהמדינה לא חייבת להבטיח

זכויות האדם

זכויות האדם הן זכויות טבעיות

הצג: זכויות יסוד המובטחות לאדם באשר הוא אדם. אינן מוענקות על ידי השלטון, ואינן תלויות בשלטון. השלטון מחויב להגן עליהן. הזכויות אינן מוחלטות, הן יחסיות – לכן במקרה של התנגשות בין זכויות נדרש איזון מצד המדינה – פגיעה מידתית בזכות אחת, על מנת לאפשר קיומה של זכות אחרת.

הבסיס לזכויות הוא ערך בשם "כבוד האדם", שכן האדם ראוי שיתייחסו אליו בכבוד. קיימות 6 זכויות אדם בסיסיות ומתוכם יוצאים עוד זכויות שמדגישות פן מסוים בגישה.

חובות אדם כאדם

- להכיר בזכויותיו של האחר ולהימנע מפגיעה בזכויות של פרטים אחרים.
- לפעול ולהתריע כאשר הוא עד לפגיעה בזכויות.

חובות האדם כאזרח

- החובה לציית לחוק
- חובות הקבועות בחוק (כגון: תשלום מיסים, שירות צבאי וכו')
- חובות אזרחיות התלויות באדם ועניינן השתתפות בעיצוב החיים הציבוריים (כגון: הצבעה בבחירות, ביקורת השלטון, השתתפות אזרחית וכו')
- חשיבותם בהבטחת המסגרת המדינית/ הדגשת הקשר בין האזרח ומדינתו

הגדרה (הצג)	הזכות (ציין)
זכותו של כל אדם להיות מוגן מפגיעה בחייו, בגופו ובנפשו. חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בה.	הזכות לחיים והזכות לביטחון
האדם הוא יצור אוטונומי ותבוני הנושא באחריות על מעשיו. זכותו של כל אדם לחיותו להחליט לעשותו לפעול להימנע מפעולה ליצור ברכו את סיפור חייו.	הזכות לחירות
זכותו של כל אדם להחזיק בכל דעה \ מחשבה בכל נושא ולאמץ ערכים שיבחר בתחום המוסר. זכות מוחלטת שאין לה ביטוי חיצוני	חופש המחשבה והמצפון
זכותו של כל אדם לבטא את עמדותיו \ דעותיו אמונותיו בכל דרך (לבוש \, פולחן תקשורת, אמנות, בע"פ או בכתב) בפומבי\ בגלוי; השלטון אינו רשאי למנוע פרסום דעה רק בשל היותה בלתי נכונה בעיניו.	חופש הביטוי
זכותו של כל אדם או קבוצה לדרוש מידע מרשויות השלטון לגבי התנהלותן להכיר מידע נגיש ממקורות שונים בכל נושא או תחום המשפיע עליו ונוגע לו; במטרה לקבל החלטות שקולות לגבש עמדה או להביע ביקורת על פעולות השלטון; חובת הרשויות לספק מידע זה	חופש המידע וזכות הציבור לדעת
זכותו של כל אדם להתארגן \להתאסף בקבוצה, ארגון או מפלגה; כדי לפעול למען מטרה משותפת \ אינטרס משותף; בתחום חברתי, כלכלי, פוליטי, דתי	חופש ההתאגדות
זכותו של כל אדם להחזיק בכל אמונה ולא להשתייך לקבוצה דתית מבלי שיוטל על האדם נטל מיוחד בשל כך; הזכות לקיים טקסים מנהגים פולחן; באופן פרטי או פומבי.	חופש הדת
זכותו של כל אדם שלא להחזיק באמונה ולא הזכות שלא להשתייך לקבוצה דתית ולא להיות חשוף להטפה דתית מטעם מוסדות המדינה; הזכות שלא לקיים טקסים מנהגים פולחן; הזכות שלא לסבול מכפיה דתית באופן פרטי או מטעם רשויות המדינה.	חופש מדת
זכותו של כל אדם לנוע כרצונו \ להימצא בכל מקום \ להתגורר בכל מקום; בחופשיות \ ללא הגבלה; בתוך המדינה ומחוצה לה.	חירות התנועה
לכל אדם זכות בחירה חופשית בכל מקצוע \ משלח יד (בכפוף להכשרה נדרשת \ רישוי)	חופש העיסוק
זכותו של כל אדם לרכוש. אשר קיבלו הרוויחו\ זכה\ ירש בצורה חוקית. זכותו לשמור או לתת אסור שיילקח ממנו\ שייפגע או שיעשה בו שימוש ללא אישורו או הסכמתו. סוגי קניין חומרי ורוחני.	הזכות לקניין
כל בני האדם נולדו שווים בערכם מעצם טבעם כבני אנוש ולכל אחד הזכות לקבל יחס זהה לכל אדם אחר. אין הפלות אדם בשל זהותו, שיוכו, או סממן חיצוני כלשהו (דת, גזע, מין, העדפה מינית, צבע עור, מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות)	הזכות לשוויון
– פגיעה בזכות לשוויון, הענקת יחס שונה לבני אדם שווים ללא סיבה מוצדקת בשל זהותו, שיוכו, או סממן חיצוני כלשהו.	אפליה פסולה
מדיניות מעוגנת בחוק שלפיה יש להעניק יחס לא שוויוני לאנשים או לקבוצות מסיבה רלוונטית מוצדקת על רקע השוני בתכונותיהם ובצורכיהם ההבחנה היא על בסיס קבוע כל עד הצורך קיים. ורק היא מאפשרת את מימוש הזכות לשוויון.	הבחנה –
–הענקת העדפה לקבוצה\ אוכלוסייה מקופחת \ מופלת\ מוחלשת למשך זמן מסוים במטרה לצמצום פערים\ אי השוויון.	העדפה מתקנת

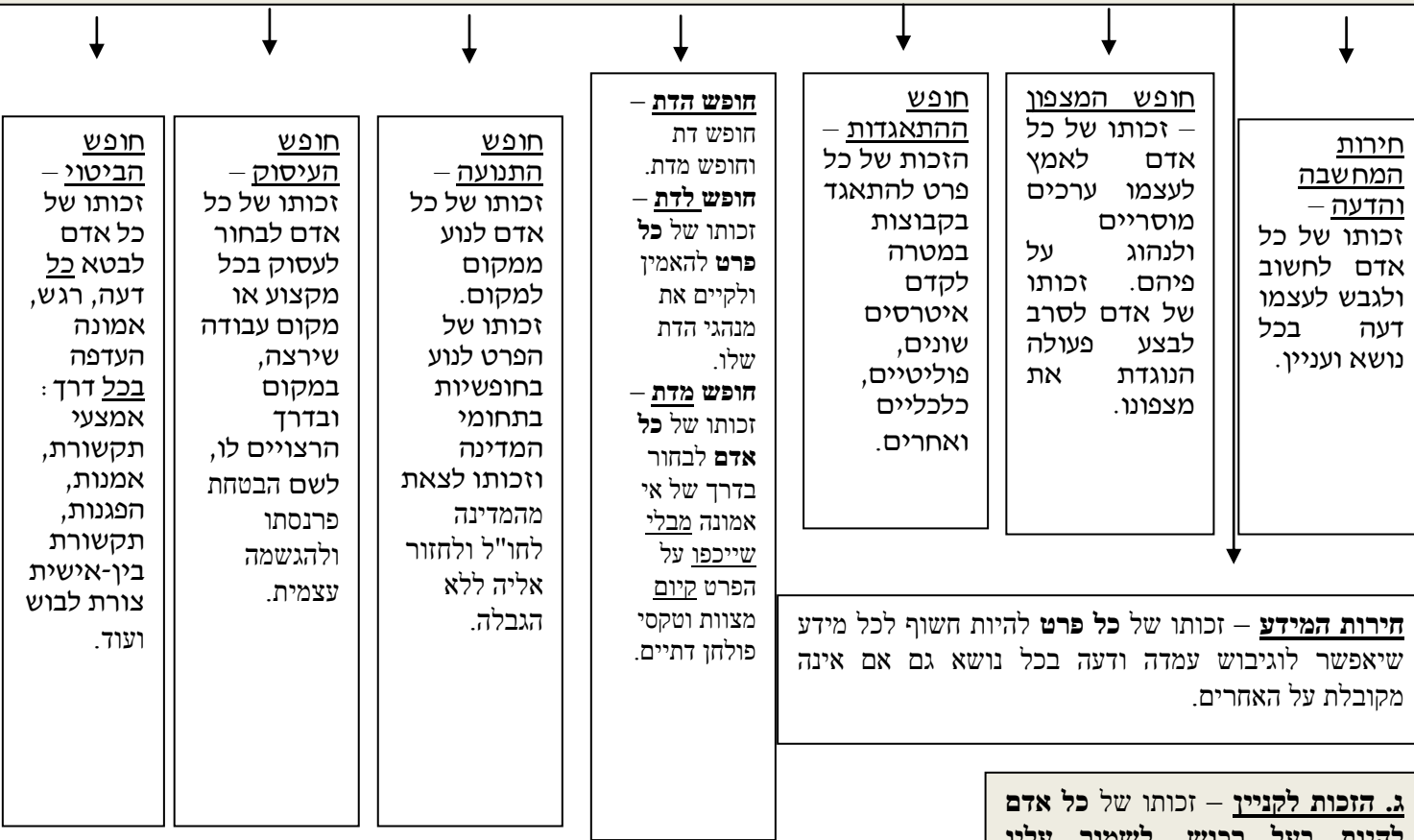
אדם חף מפשע עד שלא הוכחה אשמתו. זכותו של אדם שבעת העמדה לדין הפגיעה בזכויותיו תהיה מינימאלית, צודקת ומידתית. האדם זכאי למשפט הוגן ופומבי של בית דין בלתי תלוי וללא משוא פנים. זכאי להישפט ע"י שופטים בלתי תלויים וללא ניגוד אינטרסים. זכאי לייצוג עו"ד. עליו לדעת במה הוא נאשם, עוד מראשית החקירה. חיפוש בבית החשוד רק לאחר צו חתום בידי שופט. אסור לעצור אדם ליותר מ24 שעות מבלי להביאו מול שופט שיחליט האם להמשיך במעצר או לשחרר. הענישה בהתאם לאשמה. אסור לשפוט פעמיים על אותה עבירה.	הזכות להליך הוגן <i>בהגדרה צריך לדעת עוד שני מאפיינים!</i>
הכרה בהיותו של כל אדם בן אנוש. זכותו של כל אדם שלא להיות נתון\ חשוף ליחס משפיל, פוגעני ומעליב או יחס אכזרי ובלתי אנושי	הזכות לכבוד
זכותו של אדם לחיות את חייו בלי חשיפה ללא חשש מהתערבות ומחדירה מצד החברה או המדינה, ללא אישורו או ידיעתו	הזכות לפרטיות
שמו הטוב של האדם הוא נכס עיקרי שלו. זכותו של כל אדם שלא תפגע הערכה החברתית שהוא ראוי לה. זכותו של אדם שלא יפורסמו אודותיו מידע שקרי המכפיש אותו ופוגע בו	הזכות לשם טוב

תרשים זכויות אדם

זכויות יסוד של האדם – מקורן בכבוד האדם, כל הזכויות נגזרות מערך כבוד האדם.

א. הזכות לחיים והזכות לביטחון *שלמות הגוף) – זכותו של כל אדם לחיות מבלי לחשוש מפגיעה גופנית או נפשית (פיזית ומילולית) המסכנת את חייו או פוגעת בשלמות גופו וחובת המדינה לספק לו את ההגנה הדרושה לשלם מימוש הזכות.

ב. הזכות לחירות – זכותו של כל אדם לחופש פעולה ולחופש בחירה, לעשות ולנהוג כראות עיניו. זכות זו נובעת מההכרה בכך שהאדם הוא יצור תבוני, אוטונומי, אחראי על גופו ועל חייו. חירויות שונות נגזרות מהזכות לחירות.

חופש הביטוי – זכותו של כל אדם לבטא כל דעה, רגש, אמונה העדפה בכל דרך: אמצעי תקשורת, אמנות, הפגנות, תקשורת בין-אישית צורת לבוש ועוד.

חופש העיסוק – זכותו של כל אדם לבחור לעסוק בכל מקצוע או מקום עבודה, שירצה, במקום ובדרך הרצויים לו, לשם הבטחת פרנסתו ולהגשמה עצמית.

חופש התנועה – זכותו של כל אדם לנוע ממקום למקום. זכותו של הפרט לנוע בחופשיות בתחומי המדינה וזכותו לצאת מהמדינה לחו"ל ולחזור אליה ללא הגבלה.

חופש הדת – חופש דת וחופש מדת. **חופש לדת** – זכותו של כל פרט להאמין ולקיים את מנהגי הדת שלו. **חופש מדת** – זכותו של כל אדם לבחור בדרך של אי אמונה מבלי שייכפן על הפרט קיום מצוות וטקסי פולחן דתיים.

חופש ההתאגדות – הזכות של כל פרט להתאגד בקבוצות במטרה לקדם אינטרסים שונים, פוליטיים, כלכליים ואחרים.

חופש המצפון – זכותו של כל אדם לאמץ לעצמו ערכים מוסריים ולנהוג על פיהם. זכותו של אדם לסרב לבצע פעולה הנוגדת את מצפונו.

חירות המחשבה והדעה – זכותו של כל אדם לחשוב ולגבש לעצמו דעה בכל נושא ועניין.

חירות המידע – זכותו של כל פרט להיות חשוף לכל מידע שיאפשר לוגיבוש עמדה ודעה בכל נושא גם אם אינה מקובלת על האחרים.

ג. הזכות לקניין – זכותו של כל אדם להיות בעל רכוש, לשמור עליו וליהנות ממנו. אין לעשות שימוש בקניינו של אדם ללא רשותו. קניין יכול להיות חומרי, או רוחני (זכויות יוצרים). קניין הוא כל דבר בעל ערך כלכלי.

ה. הזכות להליך הוגן – זכותו של כל אדם הנמצא בהליך משפטי שזכויותיו הטבעיות לא יפגעו מעבר למה שנדרש לצורך החקירה והמשפט. ההליך צריך להתנהל על פי כללים ידועים מראש, ביניהם: זכאי למשפט הוגן ופומבי של בית דין ללא משוא פנים; זכאי לייצוג ע"י עו"ד; עליו לדעת במה הוא מואשם מראשית החקירה שיוכל להגן על עצמו...

ד. הזכות לשוויון – זכותו של כל אדם, ללא הבדל דת, גזע ומין, לקבל יחס שווה לזולתו. זכות זו נובעת מההכרה בכך שכל בני האדם שווים בערכם ובזכויותיהם. מתוך הזכות נגזרות שלוש מדיניות: אפליה פסולה, העדפה מתקנת, הבחנה.

הזכות לפרטיות – זכותו של כל אדם להיות ללא חשיפה, התערבות או חדירה לחייו. זכותו שלא יחדרו לתחומו הפרטי ללא רשותו. אין לגעת בחפציו ובגופו של אדם ו/או לאסוף לגביו מידע ו/או לפרסם פרטים על אודותיו ללא רשותו.

הזכות לשם טוב – זכותו של כל אדם ששמו לא יוכפש (לא יפורסם מידע שקרי אודותיו). אין לפרס מידע שיש בו כדי לפגוע בשמו ובדימויו הציבורי של האדם ללא סיבה.

ו. הזכות לכבוד – זכותו של כל אדם שלא להיות נתון ליחס משפיל ומעליב. מקורה של זכות זו בתחושתו האישית של האדם ובדימויו העצמי. כל פגיעה בכבודו העצמי של האדם – העלבה, השפלה פיזית או מילולית – היא פגיעה בזכותו של האדם לכבוד. מזכות זו נגזרות זכויות נוספות:

זכויות חברתיות (סוציאליות)

זכויות חברתיות

הצג: זכויות המוענקות על ידי המדינה בדרך של הקצאת משאבים ושירותים. זכויות אלו ומידת הענקתן שונה ממדינה למדינה כיוון שהן תלויות במדיניות הכלכלית- החברתית של המדינה. מטרתן להבטיח קיום אנושי בכבוד.

קיים ויכוח בחברה הדמוקרטית האם הזכויות הם מערך כבוד האדם וממילא הם זכויות טבעיות או הם זכויות התלויות בשלטון ובגישתו הדמוקרטית

מאפיינים	הגדרה (הצג)	הזכות (ציין)
התפיסה החברתית גורסת כי על אנשים לחיות ברמת חיים מסוימת כך שיוכלו לתרום לחברה. לדוגמא, מים, מזון, חשמל, צרכים פיזיים קורת גג, בטחון גופני ויציבות בחיים. המדינה תעדיף לתת דמי אבטלה וקצבאות בכדי לעלות את רמת החיים לאנשים מסוימים	הזכות של אדם לחיות ברמת חיים נאותה וסבירה. תפקידה של המדינה לקבוע מהו קיום בכבוד ולאפשר אותו לאזרחיה.	הזכות לרמת חיים נאותה
מדינת רווחה רואה לעצמה חובה לדאוג שלכל אדם תהיה קורת גג	הזכות של כל אדם לקורת גג ולמגורים נאותים.	הזכות לדיור
מדינת רווחה דואגת לביטוח רפואי ממלכתי, במדינה ליבראלית כל אדם דואג לעצמו לביטוח רפואי	הזכות של כל אדם לקבל מהמדינה ללא תשלום את השירותים הנחוצים לשמירה על בריאותו ומניעת מחלות. אם חלה או נפצע על המדינה לאפשר לו לקבל את הטיפול הרפואי הנדרש.	הזכות לטיפול רפואי \ לבריאות
הגדרת שכר מינימום, הגדרת מס' שעות עבודה, תנאי עבודה זכאות לתנאים סוציאליים	הזכות של כל אדם לתנאי עבודה נאותים והוגנים. כוללת מרכיבים כמו (חובה לציין שתי דוגמאות): קביעת שכר מינימום, הגבלת מספר שעות עבודה, מתן תנאי עבודה סבירים, מתן ימי חופשה, הגנה מפני פיטורים שרירותיים.	זכויות עובדים ותנאי העסקה
ככל שיהיו יותר משכילים, כך ייטב לחברה	הזכות של כל אדם לקבל מהמדינה ללא תשלום וברמה נאותה הזדמנות להשכלה רכישת ידע ומיומנויות.	הזכות לחינוך

עקרון הגבלת השלטון

הצג: עקרון דמוקרטי, לפיו השלטון מחזיק באמצעים (כלכליים, אנושיים, מקורות מידע, מנגנוני אכיפה) המעניקים לו עוצמה רבה. (חובה להוסיף דוגמא אחת). קיימת סכנה בפגיעה בזכויות אדם או בזכויות קבוצה. לכן ישנם אמצעים למניעת עריצות השלטון: הפרדת רשויות, מנגנוני פיקוח וביקורת מוסדיים ולא מוסדיים, אמצעים אלו קבועים בחוק או בחוקה של המדינה.

השלטון מחזיק באמצעים המעניקים לו עוצמה רבה¹:

¹ צריך לדעת אחד ממשאבי הכוח בהגדרת עיקרון הגבלת השלטון

אמצעים להגבלת השלטון:

- **מנגנוני פיקוח וביקורת פורמליים** הצג: ביקורות שמקיימים גופים ומוסדות שלטוניים שהוסמכו לכך בחוק, לשם הגבלת השלטון ופיקוח עליו ועל חוקיות פעולותיו. המנגנונים העיקריים הם: הפרלמנט, מבקר המדינה, נציב תלונות הציבור ובתי המשפט.
- **מנגנוני פיקוח וביקורת בלתי פורמליים** הצג: ביקורת שמקיימים גופים, ארגונים או פרטים, ללא הסמכה חוקית, לשם הגבלת השלטון ופיקוח עליו ועל חוקיות פעולותיו באמצעות לחץ על קובעי מדיניות והבעת ביקורת פוליטית וחברתית על השלטון. יצירת דעת קהל באמצעות הפגנות, שביתות, עצומות, ביטוי מחאה דרך אומנות (קולנוע, תיאטרון, ספרות, אמנות פלסטית). הופעה וכתובה באמצעי התקשורת וברשתות חברתיות. פעילות של ארגונים חברתיים. יצירת דיון ציבורי במוסדות להשכלה גבוהה.

תקשורת ופוליטיקה בישראל

תפקידי התקשורת בדמוקרטיה

- **דיווח:** התקשורת נותנת לאזרחים מידע על המתרחש במדינה ועל פעולות השלטון בכל התחומים.
- **פרשנות:** התקשורת מפרשת את העובדות שהיא מדווחת עליהן. היא מסבירה את הרקע, המשמעות וההשפעה של המידע שהיא מעבירה.
- **הבניית מציאות:** התקשורת שולטת בדרך שבה אנחנו נראה את המציאות הפוליטית, כי רוב האזרחים מקבלים את המידע שלהם על הפוליטיקה רק מהתקשורת.
- **ייעוץ:** גיבוש תפיסת עולם. התקשורת עוזרת לאזרח להחליט על דעות פוליטיות, לתמוך בשלטון או להעביר עליו ביקורת.
- **חקירה:** התקשורת עושה תחקירים, אוספת מידע ממקומות שונים, ומפנה את תשומת הלב של הציבור לכל מיני נושאים. התחקירים מכריחים את השלטון להתנהל כמו שצריך.

עקרון שלטון החוק

מהו חוק?

הוראה מחייבת. החוק קובע את גבולות המותר ואסור לאזרחים ולרשויות השלטון. מקור החוק הוא העם (באמצעות נציגיו הנבחרים). החוק משקף את הנורמות המקובלות בחברה (ההסכמה הרחבה- קונצנזוס). החוק נקבע וניתן לשינוי ע"י הרשות המחוקקת בהליך דמוקרטי

מה חשיבותם של החוקים במדינה?

הציות לחוק מבטא את רעיון האמנה החברתית בכך שהאזרחים מוותרים על חירותם המוחלטת בכדי לקבל הגנה על זכויותיהם מהמדינה. החוק נועד ליצור סדר חברתי תקין שבאמצעותו השלטון יכול לנהל מדינה. מטרה זו רלבנטית במדינות דמוקרטיות ובמדינות שאינן דמוקרטיות. על תוכן החוק לשקף ערכים דמוקרטיים, כמו כן את ערכי היסוד הנורמטיביים של החברה.

עקרון שלטון החוק

עקרון דמוקרטי לפיו, כולם כפופים לחוק. החוק הוא עליון, מעל השלטון והאזרחים. כוחן של רשויות השלטון בא להן מכוח החוק. החוק נחקק בהליך דמוקרטי ותוכנו משקף מחויבות לעקרונות וערכים דמוקרטיים המשותפים לכלל אזרחי המדינה. לא ניתן לפגוע בזכות של אזרח ללא אישור מפורש בחוק.

על פי התפיסה הדמוקרטית על מנת שחוק יהיה "חוק ראוי", צריך שלטון החוק להכיל גם את המובן הפורמאלי וגם את המובן המהותי של החוק.

המובן המהותי של החוק –

הצג:

מתייחס לתוכן החוקים הנחקקים.

התוכן מבטא מחויבות לזכויות

האדם והאזרח ולעקרונות

דמוקרטיים.

חוק ראוי אינו סותר ערכים

דמוקרטיים, ומגן על זכויות

אדם, אזרח ומיעוט.

המובן הפורמאלי של שלטון

החוק

הצג:

החוק קובע את גבולות המותר

והאסור לאזרחים ולשלטון.

לאזרחים מותר לעשות כל דבר

שאינו אסור בחוק לרשויות

השלטון אסור לעשות שום דבר

שהחוק אינו מסמיך אותן

לעשות.

החוקים צריכים להיות ברורים,

מפורסמים לציבור וקבועים (יחד

עם זאת אי ידיעת החוק אינה

גבולות הציות לחוק במדינה הדמוקרטית

בכל מדינה דמוקרטית קיימת תופעה של אי ציות לחוק. אי ציות לחוק יכול להיות מצד פרט, מצד קבוצות, או מצד השלטונות. כל אי ציות לחוק הוא עבריינות.

עבריינות היא פעולה שנעשית בניגוד לחוק, והשלטון רואה בה מזיקה או מסוכנת לחברה ולכן יש להעניש עליה. כל עבירה על החוק שנועד להגן על אינטרס חברתי נחשבת לעבירה פלילית.

סוגים שונים של עבריינות פלילית

- **עבריינות - הצג:** עבירה על חוק שנועד להגן על אינטרס חברתי. (גניבה, שוחד, רצח, אונס).
- **עבריינות שלטונית- הצג:** העברייין משמש בתפקיד במערכת השלטונית. הפרת החוק מתבטאת בניצול סמכות שלא כדין (ניצול סמכות לרעה) ושימוש במשאבים של הציבור, תוך הפרת חובת האמון המוטלת על משרתי ציבור. מניע של אינטרס/טובה אישית, אינטרס/ טובת קבוצה, גוף או ציבור מסוים- ולא טובת הכלל.
- **עבריינות אידיאולוגית פוליטית- הצג:** הפרת חוק מתוך מניע אידיאולוגי: פוליטי, מוסרי או דתי במטרה להשפיע על מדיניות השלטון או ליצור הד ציבורי.
- **עבריינות מטעמי מצפון- הצג:** הפרת חוק במצב של קונפליקט פנימי בין המוסר/ המצפון ובין החוק. העדפת צו המצפון על פני חובת הציות לחוק. העברייין מוכן לשלם מחיר, כלומר לשאת בעונש.

פקודה בלתי חוקית בעליל

לא כל אי ציות לחוק, לפקודה או צו נחשב למעשה עבריינות. יש מקרים, בעיקר בצבא בהם החייל חייב שלא לציית לפקודה, מפני שהיא "בלתי חוקי בעליל".

הוראה הניתנת על ידי מפקד מוסמך או רשות מוסמכת. הוראה הסותרת את ערכי המוסר הבסיסים של חברה דמוקרטית ומהווה פגיעה חמורה בזכויות אדם. אי החוקיות ברורה לכל אדם סביר. חובה לא לציית לפקודה זו. ציות יגרום להעמדה לדין של נותן ההוראה ושל המבצע.

אלימות פוליטית

פעולה קיצונית נגד השלטון או נגד קבוצה מסוימת, במטרה להשיג יעד פוליטי ספציפי, או במטרה ליצור שינוי במערכת הפוליטית, והוא מהווה קריאת תיגר על שלטון החוק. הטווח של האלימות הפוליטית הוא בין אלימות מילולית לבין פעולה טרוריסטית.

אירוע האלימות הפוליטית, שנצרב באופן העמוק ביותר בתודעה הישראלית הוא רצח ראש הממשלה יצחק רבין, ב – 4 בנובמבר 1995 על ידי מתנקש יהודי, זאת בעקבות תהליך השלום אותו הוביל עם מדינות ערב בכלל ועם הפלסטינאים בפרט. מטרת המתנקש הייתה לעצור את תהליך השלום ולהביא לשינוי המפה הפוליטית בישראל.

הרשות המחוקקת – הכנסת

הכנסת היא בית הנבחרים ובית המחוקקים של מדינת ישראל. הכנסת מבטאת את עיקרון שלטון העם: אזרחי ישראל בוחרים בבחירות את נציגיהם שתפקידם לייצג את בוחריהם ולוודא כי זכויותיהם ישמרו. הכנסת נקראת על שם המוסד המחוקק שפעל בארץ ישראל בתקופת בית שני – "כנסת גדולה"

כמה חברי כנסת יש?

120 חברי כנסת המייצגות את המפלגות שהצליחו לעבור את אחוז החסימה. הרכב הכנסת אמור לייצג את הפלורליזם במדינת ישראל ולשקף את יחסי הכוחות של המפלגות השונות בקרב אזרחי המדינה.

אחוז חסימה – בשיטת הבחירות היחסית נקבע אחוז כלשהו מכלל קולות המצביעים שעל מפלגה לקבלו כדי שתוכל לזכות בייצוג בבית הנבחרים (בכנסת). זהו אמצעי המגביל את מספר המפלגות המיוצגות בבית הנבחרים. האחוז משתנה ממדינה למדינה. האחוז מייצג את מספר קולות הבוחרים המינימאלי שעל מפלגה המתמודדת בבחירות לקבל, על מנת להכניס נציג לכנסת – ח"כ. מטרתו היא למנוע קיומן של סיעות רבות. אחוז החסימה כיום עומד על 3.25% מכלל הקולות הכשרים.

חלוקת המושבים בכנסת בין הרשימות - רשימות אשר עברו את אחוז החסימה מקבלות מספר מושבים בכנסת שהינו יחסי לכוחן האלקטוראלי. זאת עושים על-ידי חלוקת מספר הקולות הכשרים אשר ניתנו לרשימות שעברו את אחוז החסימה ב-120, כדי לקבוע כמה קולות מזכים רשימה במושב אחד.

סמכויות ותפקידי הכנסת

מייצגת	מחוקקת	פיקוח	בוחרת	מכוננת	השתתפות במינוי שופטים	זירה פוליטית מרכזית בדמוקרטיה הישראלית
הכנסת היא מוסד המייצג את ציבור האזרחים כולו ואת ריבונותה של המדינה. הכנסת מייצגת מספר רב יחסית של אידיאולוגיות ומפלגות הנותנות ביטוי לקבוצות ומגזרים שונים בחברה הישראלית.	הכנסת ממונה על חקיקת החוקים שמחייבים את כל האזרחים והרשויות. (ראשית)	הכנסת מפקחת ומבקרת את עבודת שתי הרשויות האחרות.	הכנסת בוחרת בנשיא המדינה ובמבקר המדינה.	הכנסת אחראית על גיבוש החוקה העתידית של מדינת ישראל, באמצעות חקיקת חוקי יסוד, אשר יתאגדו בעתיד לחוקה כתובה ושלמה.	הכנסת משתתפת במינוי שופטים באמצעו מינוי שני חברי כנסת לוועדת המינויים של השופטים.	הרכבה של הכנסת הנקבע בבחירות מייצג את יחסי הכוחות הפוליטיים בקרב העם והיא משמשת במה לדיון בנושאים ציבוריים וביטוי למגוון הדעות וההשקפות במדינה.

חקיקה

תפקידה המרכזי של הכנסת הוא כרשות מחוקקת. (היותה של הכנסת רשות מחוקקת מקנה לה עליונות וריבונות על שאר הרשויות). החקיקה בישראל כוללת שני סוגי חקיקה.

חקיקה ראשית וחקיקה משנית

- חקיקה ראשית – הצג: נעשית על ידי הכנסת, קובעת נורמות התנהגות המחייבות את כל אזרחי המדינה. חוק מאוחר יותר יכול לסתור ולבטל חוק שקדם לו. תהליך חקיקה ממושך ונעשה שלושה שלבים.
- חקיקת משנה/ חקיקה מנהלית – הצג: חקיקה הנעשית על ידי הרשות המבצעת (השרים) באמצעות: צווים, תקנות, חוקי עזר עירוניים. חקיקה זו נועדה לאפשר ביצוע החוק ע"י פירוט העקרונות שנקבעו בחקיקה ראשית. אסור שחקיקת משנה תסתור חקיקה ראשית. חקיקה זו נתונה לפיקוח של ועדות הכנסת. חקיקה זו חייבת להתפרסם ברבים/מתפרסמת ברשומות שנקראת "קובץ תקנות".

הכנסת מפקחת ומבקרת על פעולת הממשלה

- **הצעה לסדר היום** – הצעה של חבר כנסת, להעלות נושא מסויים לדין במליאה. אמצעי זה נועד למקד את תשומת להב הציבורית בעניין מסויים. המטרה של הצעה לסדר היום היא לדון במליאה בנושאים שיש בהם עניין ציבורי. הצעה לסדר היום מוצגת במליאת הכנסת וזו מחליטה אם לקיים דין במליאה או להעביר את ההצעה לדין באחת מוועדות הכנסת, או אם לדחות את הצעה.
- **שאלתה** – כל חבר כנסת רשאי להפנות שאלה לשר בעניין עובדתי שנעשה, או צריך היה להיעשות ולא נעשה, בתחום תפקידיו של השאר שנשאל. השאלתה היא אמצעי שנועד למקד תשומת לב ציבורית בעניין מסויים. השאלתה מוגשת ליו"ר הכנסת, והוא מעבירה אל השר שאליו היא מופנית. תשובת השר ניתנת במליאת הכנסת בישיבה מיוחדת ובה עונים השרים לשאלות.
- **הצעת אי-אמון בממשלה** – היא ביטוי חריף של האופוזיציה, המביעה בהצעת אי-אמון קריאה להפלת הממשלה. לרוב אין לאופוזיציה סיכוי להפיל את הממשלה אולם היא יוזמת בכל זאת הצעת אי-אמון מתוך רצון לבטא את חומרת הנושא ההצעה, לחדדו בתודעתו של הציבור ולהפגין התנגדות למדיניות הממשלה. הרוב הדרוש להפיל את הממשלה הוא רוב מוחלט (61 חברי כנסת לפחות).
- **וועדות הכנסת** – משמשות אמצעי בידיה של הכנסת על מנת לפקח על הממשלה. לפי חוק יסוד הכנסת רשאית הוועדה לחייב שר או מי מטעמו להופיע בפניה ולענות על שאלות. ועדות הכנסת יוזמות דיונים בנושאים בעלי חשיבות ציבורית. הוועדות מורכבות מחברי הכנסת על פי מפתח מפלגתי, כך שלקואליציה יש רוב בוועדות הכנסת.
- **תקציב המדינה** – חוק תקציב המדינה קובע את תקציב המדינה לשנה אחת (ובמקרים חריגים לשנתיים), זהו כלי לפיקוח וביקורת של הכנסת על הממשלה, ועל סדר קדימויות שלה בכל תחומי החיים של מדינת ישראל. אי אישור הצעת חוק התקציב כמוהו כהצבעת אי אמון בממשלה. אסור לקבוע בתקציב הקצבות לגופים שמחוץ לממשלה, אלא יש לקבוע הקצאה לסוג פעילות, והתמיכה מחולקת לפי אמות-המידה כלליות ושוויוניות
- **ועדת חקירה פרלמנטרית** – הכנסת רשאית להקים וועדת חקירה פרלמנטרית לצורך בירור נושא בעל חשיבות ציבורית. בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של האופוזיציה.

הרשות המבצעת – הממשלה

סעיף 1 בחוק יסוד הממשלה קובע: "הממשלה היא הרשות המבצעת של המדינה".

סעיף 5 בחוק יסוד הממשלה קובע: "הממשלה מורכבת מראש ממשלה ומשרים".

תפקידי הממשלה –

א. קביעת מדיניות וביצועה -
בסעיף 32 לחוק יסוד הממשלה (2001) נאמר: "הממשלה מוסמכת לעשות בשם המדינה, בכפוף לכל דין, כל פעולה שעשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת".
לממשלה יש עוצמה רבה, משום שהיא מוסמכת לפעול בשם המדינה במגוון רחב של נושאי מדיניות:

- בתחום הכלכלי – לקבוע את המדיניות הכלכלית של המדינה.
- בתחום הצבאי – לצאת למלחמה.
- בתחום הדיפלומטי – לחתום על הסכמי שלום שבמהלכם היא יכולה לוותר על שטחי מדינה.
- בתחום החברתי – לקבוע מדיניות בנושאים חברתיים, כגון קליטת עלייה.
- בתחום המינהל המקומי – פיקוח על הרשויות המקומיות דרך משרד הפנים.

ב. קביעת תקנות: חקיקת משנה -
ראש הממשלה והשרים ממונים על ביצוע החוקים שנחקקו בכנסת. במקרים רבים על הממשלה להתקין תקנות המפרטות כיצד לבצע את החוק (הכנסת לא יכולה לרדת לפרטי פרטים בחוקה חוק, זה תפקידו של השר הממונה על ביצוע החוק, הוא עושה זאת בעזרת קביעת תקנות המחייבות את כלל האזרחים). הגדרה מוצגת בפרק של הרשות המחוקקת!!!

אחריות השרים

אחריות משותפת

עקרון האחריות הממשלתית בא להבטיח את אחריות הרשות המבצעת בפני הרשות המחוקקת המייצגת את העם. הממשלה כולה נושאת באחריות על כל החלטות הממשלה בפני הכנסת והציבור, גם אם התנגד להחלטה מסוימת אך נותר בדעת מיעוט. אסור לשר להצביע בכנסת נגד החלטות הממשלה ואם עשה זאת ניתן לפטרו.

אחריות מיניסטריאלית

השר חייב לתת דין וחשבון לכנסת במילוי תפקידו. לכל שר בממשלה אחריות למעשיו ולמחדליו ביחס לנושאים המסורים לסמכותו. לכל שר אחריות למעשים ולמחדלים של הכפופים לו בתחום משרדו, גם אם נעשו שלא בהסכמתו או/ו שלא בידיעתו.

האחריות היא ציבורית או פוליטית בלבד ולא משפטית, כך שאינה גוררת הטלת אחריות פלילית או אזרחית

העיקרון של קיום אחריות משותפת ואחריות מיניסטריאלית של הממשלה והשרים בפני הכנסת מבוסס על עקרון הפרדת הרשויות בישראל, משום שהוא מגדיר יחסי גומלין של איזונים ובלמים בין הרשות המבצעת והרשות המחוקקת.

הרשויות המקומיות

תפקידי השלטון המקומי

1. לטפל בצרכים המיוחדים והבעיות של תושבי המקום.
2. לבטא את רצון התושבים ברשות המקומית, גם בתוך הרשות וגם מול השלטון של המדינה.
3. לתת שירותים מקומיים שונים לאוכלוסיה, למשל: ביוב, תאורה, ניקיון, סלילת רחובות, רישוי עסקים, הפעלת שווקים, גנים ציבוריים, אספקת מים.

מבנה הרשויות המקומיות

סוגים של רשויות מקומיות:

עירייה: רשות מקומית גדולה בעלת מעמד מכובד ביותר וסמכויות רחבות ביותר.

מועצה מקומית: רשות מקומית קטנה יותר מעירייה.

מועצה אזורית: רשות מקומית שיש בתוכה כמה יישובים כפריים. כל אחד מהם קטן מדי
בשביל לספק לעצמו את כל הצרכים המקומיים.

שר הפנים הוא זה שמקים את הרשויות המקומיות וקובע את הסוג שלהן על פי מספר התושבים.

גופים בתוך הרשות המקומית

1. מועצת הרשות המקומית:

- הגוף העליון ברשות המקומית, הרשות המחוקקת המקומית.
- בית הנבחרים של הרשות – התושבים בוחרים מי ישב שם.
- בגוף הזה יושבות מפלגות שקיבלו מספיק קולות בבחירות המקומיות.
- המועצה מחוקקת חוקים שנקראים תקנות עזר או חוקי עזר עירוניים.
- גם במועצה המקומית יש קואליציה ואופוזיציה, אבל האופוזיציה המקומית פחות חזקה מהאופוזיציה בכנסת, והיא לא יכולה להפיל את ראש המועצה בהצבעת אי אמון, כי הוא נבחר בבחירות ישירות. היא כן יכולה להפריע לו לעבוד.

2. ראש רשות המקומית:

- ראש הרשות וסגניו הם הרשות המבצעת המקומית.
- חלק מתפקידי ראש הרשות המקומית: לדאוג שהחלטות מועצת הרשות המקומית יבוצעו, לנהל את העניינים השוטפים של הרשות המקומית, לייצג את הרשות המקומית כלפי חוץ וכלפי פנים.

3. ועדות הרשות המקומית:

- עוזרות לרשות המקומית לפעול.
- יש ועדות חובה, כמו ועדת כספים וועדת ביטחון, ויש ועדות רשות, כמו ועדת חינוך.

הבחירות ברשויות המקומיות

הבחירות מתקיימות כל חמש שנים.

הבחירות לראש הרשות המקומית:

בחירות אישיות: מצביעים לראש הרשות בפתק עם שמו, ולא בפתק עם שם המפלגה שלו.

בחירות רוביות:

- המנצח לוקח את כל הקולות, קולות המיעוט מתבזבזים.
- על מנת להיבחר ראש הרשות חייב לקבל לפחות 40% מהקולות.

הבחירות למועצת הרשות המקומית:

בחירות רשימתיות: מצביעים למפלגה, לא לאדם.

בחירות יחסיות: אחוז המנדטים, הכיסאות שיהיו למפלגה במועצה, שווה לאחוז הקולות שקיבלו בבחירות.

דרג נבחר ודרג מבצע

ברשות המקומית, כמו בשלטון הכללי, יש שני דרגים.

דרג נבחר: ראש הרשות המקומית, מועצת הרשות המקומית.

דרג מבצע: עובדי עירייה שכירים.

מטלת ביצוע באזרחות – הנחיות לתלמידים

תלמידים יקרים, מטלת הביצוע היא מטלת חובה ומשקלה - 20% מציון הבגרות במקצוע האזרחות. (85% ציון הקבוצה ו-15% ציון אישי). למטלה מטרת חשובות: היא מיישמת את מה שנלמד בשיעורי האזרחות, היא מעבירה את הלמידה אליכם התלמידים, היא מאפשרת לכם התלמידים לעבוד בקבוצות, היא מאפשרת לכם התלמידים לבטא יכולות רבות ושונות והיא מעודדת מעורבות אזרחית. את המטלה תבצעו בקבוצות (של 2-5 תלמידים מאותה כיתה) שיאשרו על ידי המורה (לא ניתן להחליף קבוצה או נושא לאחר שנקבעו). המטלה תבצע בשלבים בפרקי זמן קצובים ומוסכמים. הציון של העבודה מתחלק ל - 85% קבוצתי ו - 15% אישי (את הציון האישי ייתן המורה על פי התנהלות התלמיד בכיתה, יומני הלמידה ומפגשים קבוצתיים). כדי לבצע את מטלת הביצוע כל קבוצה נדרשת לרכז את כל ההנחיות וחלקי המטלה – חומרים שנאספו ונכתבו בכל אחד מן השלבים - בתיקה.

בראש כל תיקיה יהיה יומן קבוצה:

תאריך המפגש	מקום המפגש	משתתפים	החלטות
8/10/15	מרכז המשאבים	דני, גיל, שירה ואלמוג.	בחרנו בבעיה שבה נתמקד.

כל פרק במטלה יהווה פרק חדש בתיקה.

את העבודה יש להגיש מודפסת, בגופן David- (גוף עברי), גודל גופן 12, רווח – שורה וחצי.

שימו לב: אי הגשה בזמן של המטלה הסופית תגרור הורדה של עד 10% מהציון.

מחונן מדויק של מטלת הביצוע נמצא בחוברת. הניקוד יינתן לפי מחונן זה. אני ממליץ שלפני הגשת כל שלב תבדקו שעבודתכם כוללת את כל הנדרש כפי שמצוין במחונן.

את המטלה יש להגיש עד לתאריך: _____.

אלימות בקרב ילדים ובני נוער בחברה הישראלית

מזה זמן רב, אנו עדים להתגברות תופעת האלימות בקרב ילדים ובני נוער בישראל. בני הנוער נחשפים לדרגות שונות של אלימות החל מאלימות מילולית וכלה באלימות פיזית המובילה לפגיעה בחיי אדם.

מחקרים שנעשו על בעיית האלימות מצביעים על כך ששיעור האלימות הגבוה ביותר באוכלוסייה הוא בתקופת ההתבגרות. כמו כן, המחקרים מצביעים על מגוון רחב של סיבות המובילות את בני הנוער להתנהגות אלימה כמו: עוני, גזענות, שימוש בסמים ואלכוהול, היעדר סובלנות, ירידה בסמכות ההורית, קיצוץ בתקציבי החינוך הבלתי פורמאלי, נשירה ממערכת החינוך, היעדר מקומות בילוי ותרבות, חיקוי התנהגויות אלימות מתוך סרטים ודוגמא שלילית של מבוגרים, מנהיגים ומקבלי החלטות.

בישראל, פועלים לצד הגופים הממסדיים (משרד החינוך, משטרת ישראל, המשרד לביטחון פנים, שירות המבחן לנוער) גופים פרטיים ועמותות (המרכז ללימודי אלימות בישראל S.O.S, העמותה למניעת אלימות, על"ם למען נוער במצבי סיכון...) גופים אלה פועלים במקביל, לעיתים בנפרד ולעיתים תוך שיתוף פעולה.

על אף פעילותה של הממשלה ועמותות שונות, נמצא כי האלימות בקרב בני נוער הולכת ומתעצמת וניכר כי הדרך לפתרון הבעיה טרם נסללה.

בעיה זו של אלימות בקרב בני נוער קשורה לנושאים שלמדנו כמו: זכויות האדם והאזרח, זכויות האדם והאזרח בישראל, רשויות השלטון בישראל, עקרון שלטון החוק, פלורליזם וסובלנות..

התופעה בה עוסק סיפור המסגרת מצביעה על מצב חברתי בלתי רצוי בחברה הישראלית, מצב המערים קשיים רבים על קבוצות שונות בחברה ולא מאפשר לנהל חיים תקינים וחופשיים במדינה. הנכם מתבקשים לאתר בעיה אזרחית הקשורה לתופעה זו ולהציע לה פתרון מעשי.

אלכוהוליזם בקרב בני נוער

צריכת משקאות אלכוהוליים על ידי בני נוער, הפכה להיות תופעה שכיחה למדי בישראל, וזאת למרות קיום הגבלות מפורשות בחוק, האוסרות למכור משקאות משכרים לקטינים והמנסות לצמצם את מימדי התופעה בדרכים שונות ומגוונות.

שיעור צריכת האלכוהול בקרב בני הנוער נע בין 50% ל- 60%. הגיל בו ילדים מתחילים לצרוך אלכוהול הולך ויורד, 19% מהבנים ו-8% מהבנות בגילאי 11 [כיתה ה'] משתמשים במשקאות אלכוהוליים.

אכיפת החוקים למניעת איסור מכירת משקאות אלכוהוליים לבני נוער נתקלת בקשיים רבים, ישנם מוכרים רבים שמתעלמים מהחוק ומוכרים ללא הגבלה או חשש, אלכוהול לקטינים. ישנם קטינים שמוצאים דרכים לשטות במוכרים ונעזרים לצורך זה בחברים שמלאו להם 18 או במבוגרים אחרים.

האלכוהול הוא סם פסיכואקטיבי שאינו אסור לשימוש לפי חוק. צריכת היתר של המשקאות האלכוהוליים מביאה לא פעם לתוצאות קשות המגיעות בתדירות מבהילה לכותרות בתקשורת, ומלוות בעלייה מדאיגה של שיעורי הפשיעה, החל מעבירות "קלות", אלימות, מעורבות בתאונות דרכים, הידרדרות לחומרים ממכרים וכלה בעבירות חמורות ביותר בהם מעורבים קטינים, כרצח.

למרות קיומם של גופים ממשלתיים למלחמה בנגע האלכוהוליזם, כרשות למלחמה בסמים ובאלכוהול המדווחת בתדירות על התופעה, וניסיונות של משטרת ישראל, משרד החינוך, משרד הרווחה והרשויות המקומיות להתמודד עם הבעיה, נראה כי התופעה הולכת ומתפשטת במועדונים, במקומות בילוי ואפילו ב"מקומות פתוחים" רבים בישראל, בהם ניתן לראות בני נוער השותים לשוכרה, וגורמים עקב כך לנזקים לעצמם, לסביבתם ולחברה בכללותה.

בעיה זו של צריכת משקאות אלכוהוליים על ידי בני נוער, קשורה לנושאים שלמדתם כמו: עקרון זכויות האדם והאזרח, זכויות אדם ואזרח בישראל, רשויות השלטון – תפקידים וסמכויות, עקרון שלטון החוק ורשויות מקומיות.

עליכם, תלמידים, לבחור היבט של אחד מהגורמים הקשור לסיפור (הורים, תלמידים, רשות מקומית), לנסח בעיה אמיתית העולה מתוך סיפור המסגרת בהתאם להיבט שבחרתם. להציג את הבעיה, להסביר את הרקע שלה בקצרה, לחקור אותה, להציג את ממצאיכם ולמצוא לה פתרון מעשי ומנומק, שיבטא את התכנים והעקרונות שנלמדו באזרחות, לבסוף עליכם להציג את הפתרון הנראה לכם כמתאים ביותר, באמצעות תוצר שישכנע את הגורם אליו הוא מופנה לבחור בו כפתרון.

העסקת בני נוער

בישראל אין כמעט אכיפה של חוקי עבודה לצעירים, עשרות אלפי בני נוער וילדים מתחת לגיל 18 אינם מקבלים שכר מינימום, הם מועסקים בעבודות גופניות קשות ועובדים שעות רבות, בניגוד לחוק. בישוב מסוים חלק גדול מבני הנוער עובדים בתקופת החופש הגדול, המעסיקים מנצלים את רצונם לעבוד ואינם משלמים שכר לפי החוק, בני הנוער מנוצלים ואינם זוכים לתנאים סוציאליים.

בניגוד לאמנה לזכויות הילד של האו"ם הקובעת כי לילדים זכות הגנה מפני ניצול, הנוער בישראל אינו מוגן בפני ניצול כלכלי.

משרד התמ"ת הוא הגוף האחראי על אכיפת חוקי התעסוקה, אינו מצליח לאכוף את החוקים לרוב בגלל מחסור בפקחים ובגלל אי קבלת מידע אמין על מימדי הניצול של העובדים. הסתדרות הנוער העובד והלומד מציינת כי התקבלו אלפי תביעות ולמרות זאת ישנם בני נוער רבים שפוחדים להתלונן נגד מעסיקיהם שנוהגים בניגוד לחוק או שאינם יודעים על זכויותיהם.

בעיה זו של העסקת בני נוער וניצולם בניגוד לחוק ולאמנה לזכויות הילד שגם ישראל חתמה עליה קשורה לנושאים שלמדתם כמו: עקרון זכויות האדם והאזרח, זכויות אדם ואזרח בישראל, רשויות השלטון – תפקידים סמכויות, עקרון שלטון החוק ורשויות מקומיות.

עליכם, תלמידים, לבחור היבט של אחד מהגורמים הקשור לסיפור (הורים, תלמידים, משרד התמ"ת, רשות מקומית, מעסיקים) לנסח בעיה אמיתית העולה מתוך סיפור המסגרת בהתאם להיבט שבחרתם

להציג את הבעיה, להסביר את הרקע שלה בקצרה, לחקור אותה, להציג את ממצאיכם ולמצוא לה פתרון מעשי ומנומק, שיבטא את התכנים והעקרונות שנלמדו באזרחות, לבסוף עליכם להציג את הפתרון הנראה לכם כמתאים ביותר באמצעות תוצר שישכנע את הגורם אליו הוא מופנה לבחור בו כפיתרון.

צרכנות

בשנים האחרונות אנו נתקלים בתופעות של פגיעה בצרכנים מצד בעלי עסקים, בעלי חנויות, נותני שירותים, חברות תקשורת ואחרים. בשנת 1981 נחקק 'חוק הגנת הצרכן' אשר הסדיר נושאים רבים בתחום זה. תיקונים לחוק במהלך השנים נתנו ביטוי להכרה בחשיבות הגנה זו. בשנת 2008 נחקק חוק "המועצה הישראלית לצרכנות", שבא להבטיח את אי תלונה ופעילותה העצמאית של המועצה לצרכנות כחברה ממשלתית במשרד התעשייה, המסחר ותעסוקה (התמ"ת). למועצה מספר תפקידים כמו לתת הדרכה, הכוונה וייעוץ משפטי לצרכנים נפגעים. המועצה לצרכנות גם מצטרפת במקרים רבים כתובעת בתביעות משפטיות לצד הצרכנים הנפגעים נגד בעלי עסקים הפוגעים.

למרות זאת צרכנים מתלוננים על פגיעה בזכויותיהם. לדוגמא, ברשת מזון גדולה בבאר שבע, בחלק מן המדפים אין סימון של מחיר המוצר כנדרש. וכך קונים נאלצים לשלם עבור המוצרים מבלי לדעת מראש מהו המחיר של המוצר שהם רוצים לרכוש. לעיתים המחירים של מוצרים בקופה גבוהים יותר מהמחיר המסומן על המוצר עצמו והקונה נדרש לשלם את המחיר הגבוה. ובנוסף ניתן למצוא על המדפים מוצרים שפג תוקפם ואינם ראויים למאכל. בכך מסכנים בעלי החנות את בריאותם של הצרכנים.

מספר תלונות הופנו כלפי חנויות רהיטים באזור התעשייה בדרום על שלא סיפקו את הרהיטים במועד שנקבע בחוזה. במקרים רבים אף גבו את התשלום עבור המוצר שנרכש למרות שהמוצר עצמו לא סופק.

בחנויות ביגוד ואופנה, קונים שמתחרטים על קנייתם נתקלים בסירוב המוכרים, בעלי החנויות להחזיר להם את כספם ומוכנים לרוב לתת להם זיכוי בלבד לעיתים גם מוגבל בזמן, למרות הנאמר בחוק. בעלי עסקים מציגים מבצעי הנחות בצורה מטעה: לעיתים ההנחה היא רק על פריטים בודדים, אין מחיר קודם המאפשר לבדוק את כדאיות ההנחה, גובה ההנחה כתוב באופן בולט בעוד המידע החשוב לקונה כתוב באותיות קטנות ועוד.

בעלי עסקים מפרסמים את מבצעייהם בעיתונות, באינטרנט או בדיוור ישיר (דואר) ומציגים תמונות המוצרים בכיתוב "התמונה להמחשה בלבד" שלעיתים אינם תואמים את המוצר הנמכר.

משרד התעשייה המסחר והתעסוקה המופקד על אכיפת החוק להגנה על הצרכן הן על ידי ביקורות יזומות והן בטיפול בתלונות המגיעות מהצרכנים איננו מצליח לעמוד בעומס התלונות והטיפול בהן לוקח לעיתים שנים.

בעיה זו של פגיעה בזכויות הצרכן קשורה לנושאים שלמדתם באזרחות, כמו-זכויות אדם ואזרח, עקרון שלטון החוק ורשויות השלטון-תפקידים וסמכויות.

התופעה עליה מדבר הסיפור מצביעה על קשיים, אילוצים, פער בין רצוי למצוי וקונפליקטים שונים.

הנכם מתבקשים לאתר בעיה אזרחית הקשורה לתופעה זו והציע לה פתרון מעשי.

לו"ז הגשה:

הערות	שלב
	גזירת בעיה
הגשת סקירת ספרות ויומן קבוצתי לבדיקה.	סקירת ספרות + רפלקציה אישית
	בחירת כלי מחקר ובנייתו
	הצגת הממצאים, סיכום ומסקנות
	פתרון ותוצר + רפלקציה אישית
כולל יומן קבוצתי.	הגשת עבודה לבדיקה ראשונית
שבוע מקבלת העבודה הבדוקה, לאחר מכן תתקיים הגנה על העבודה.	הגשה סופית

מבנה העבודה הכתובה שתוגש על ידי הקבוצה

1. עמוד השער
2. תוכן עניינים
3. מבוא
4. סקירת ספרות
5. חקירת הבעיה (בחירה מנומקת של כלי המחקר)
6. הצגת ממצאים (הצגת גרפים של ממצאי כלי המחקר)
7. ניתוח הממצאים והסקת מסקנות
8. הצעות לפתרונות אפשריים (ובחירה מנומקת בפתרון מעשי אחד)
9. בחירת תוצר (בחירה מנומקת בתוצר שיממש את הפתרון הנבחר)
10. הצגת התוצר (התוצר עצמו)
11. רשימה ביבליוגרפית
12. יומן סוף עבודה (כל חבר קבוצה בנפרד)
13. נספחים:
 - א. טופס ריק של כלי החקר.
 - ב. מקורות.
 - ג. לוח ריכוז תשובות של השאלון.

פירוט מרכיבי העבודה הכתובה

1. עמוד שער -

* עמוד השער יכלול לפי הסדר את: שם בית הספר, מטלת ביצוע באזרחות בנושא _____, שם המנחה _____, שמות הכותבים (שם לסדר זאת לפי הא' ב' של שם המשפחה + ת.ז) ותאריך ההגשה.

2. תוכן העניינים -

פירוט ראשי הפרקים לפי סדר הופעתם בעבודה ומספרי עמודים.

3. מבוא -

מטרת המבוא להציג בפני הקורא את עיקרי העבודה; במבוא יש להציג את סיפור המסגרת, את הבעיה שהקבוצה בחרה לחקור, את הקשר שלה למקצוע האזרחות ואת דרך בדיקתה.

4. סקירת ספרות -

* בסקירת הספרות יש להתבסס לפחות על 3 מקורות מגוונים עדכניים הסוקרים את הנושא מהיבטים שונים לצורך הבנת מורכבות הבעיה (המקורות הם בנוסף לספר הלימוד).
* יש להבהיר כיצד סקירת הספרות תורמת להבנת הבעיה הנחקרת.
* הצגת המידע המעובד.

5. ניתוח ממצאים הסקת מסקנות ופתרונות אפשריים.

* הסבר על דרך הבדיקה. במידה והוחלט לאסוף נתונים מאנשים, יש להגדיר את פרופיל אוכלוסיית המחקר, מספר הנחקרים, מין הנחקרים, טווח הגילים ונתונים רלוונטיים נוספים ולהקפיד שהם מתאימים לבעיה הנבדקת.
* כלי הבדיקה לאיסוף הנתונים מהשטח: יש להציג את הכלי שבאמצעותו נעשה איסוף הנתונים ולנמק מדוע נבחר כלי זה ודרך זו לאיסוף הנתונים (שאלון, ראיון, תצפית). יש לצרף לעבודה בנספחים טופס ריק של כלי הבדיקה בו נעשה שימוש.
* יש להציג את הנתונים באופן חזותי או מילולי וניתן לצרף לוחות וגרפים מסכמים, תוך שימוש במושגי האזרחות.
* פתרונות אפשריים - הסבר לגבי הפתרונות האפשריים הנובעים מניתוח הממצאים. בחירת הפתרון המועדף והנמקה המפרטת מדוע הפתרון הנבחר עדיף על פני הפתרונות האחרים, תוך שימוש במושגי האזרחות.

6. הצגת התוצר -

בתוצר יוצגו בתמציתיות – הבעיה שנבדקה, דרך הבדיקה, המסקנות והפתרון הרצוי בצורה משכנעת.

7. יומן אישי לתיעוד הלמידה -

יומן לכתובה רפלקטיבית משוב ורפלקציה – מה למדתי? ממה נהייתי? מה הייתי עושה אחרת? באילו קשיים נתקלתי במהלך העבודה? איך התגברתי על קשיים אלה? מה למדתי מאחרים? מה עזר לי להבין את הבעיה? מה תרמתי לחברי הקבוצה שלי? באיזו דרך נקטתי כדי לשכנע אותם כשהדבר נדרש? המסקנות לגבי דרך הלמידה שלי ועוד.

8. ביבליוגרפיה -

רשימה הביבליוגרפית תיכתב על פי סדר הא"ב- שם משפחה של המחבר
רישום ספרים:

שם הסופר/עורך (שם משפחה, שם פרטי), (שנה), **שם הספר**, שם ההוצאה, מקום ההוצאה,
מספרי העמודים או הפרקים בהם נעזרו חברי הקבוצה.

כתבי עת:

שם הכותב (שם משפחה, שם פרטי), (שנת הפרסום), שם המאמר, בתוך: **שם כתב העת**,
הכרך, מספרי העמודים.

עיתון:

שם הכותב (שם משפחה, שם פרטי), "שם המאמר", בתוך: **שם העיתון**, יום ההופעה, מספר
העמוד.

כאשר יש התייחסות למקורות אינטרנט יירשם שם האתר והתאריך בו נשלף המידע.

9. נספחים -

הצגת טופס ריק של כלי הבדיקה לאיסוף נתונים מהשטח (שאלון, ראיון, תצפית).
רצוי להביא לוח ובו ריכוז התשובות של כל הנבדקים לכל השאלות.
ניתן להציג לוחות, מאמרים, תמונות, תרשימים ועוד.

ממדים	קריטריונים הנגזרים ממטרות מטלת הביצוע	רמה נמוכה – 0-57%	רמה בינונית – 58%-75%	רמה גבוהה – 76%-100%
10% הצגת הבעיה - מבוא	• הבעיה ממוקדת ובהירה ונגזרת מסיפור המסגרת. • נעשה שימוש נכון במושגים הנדרשים • עכשווית ואותנטית • מזמנת פתרון מעשי המבטא מעורבות אזרחית- חברתית	• אינה מנוסחת בצורה בהירה נגזרת בחלקה מסיפור המסגרת • נעשה שימוש מועט במושגים הנדרשים מתחום לימודי האזרחות • אינה עכשווית ואותנטית • ניסוחה אינו מזמן פתרון מעשי המבטא מעורבות אזרחית- חברתית.	• מנוסחת בצורה בהירה אך לא ממוקדת. • נגזרת מסיפור המסגרת. • נעשה שימוש במושגים הנדרשים מתחום לימודי האזרחות • אותנטית ועכשווית • ניסוחה מוביל לפתרון אחד בלבד • אינה מזמנת פתרון מעשי המבטא מעורבות אזרחית - חברתית	• מנוסחת בצורה בהירה וממוקדת נגזרת מסיפור המסגרת. • נעשה שימוש נכון במושגים הנדרשים מתחום לימודי האזרחות. • אותנטית ועכשווית • מזמנת פתרון מעשי המבטא מעורבות אזרחית –חברתית.

הנחיות לכתיבת סקירת הספרות

1. מטרת סקירת הספרות היא למצוא מקורות המבהירים את הבעיה ומכוונים לפתרון, כלומר: מקדמים את הקבוצה בבדיקת הבעיה.

סקירת ספרות מתבססת על לפחות 3 מקורות מגוונים, עדכניים, אמינים ורלוונטיים, בנוסף לספר הלימוד.

2. סקירת הספרות צריכה להתייחס למרכיבי הבעיה:

- **לרקע של הבעיה** - חיפוש חומר רקע שיעזור ללמוד את הבעיה; כולל חומר על ניסיונות לפתרון שנעשו במקרים דומים או אף פתרונות אפשריים שהוצעו בעבר לבעיה הנבדקת עצמה.
- **למילות מפתח** - הבהרת מושגים ורעיונות מרכזיים הקשורים לרקע של הבעיה, וזאת ברמה של תיאור וניתוח תופעה כללית ועקרונית.
- **לבעלי עניין המעורבים בבעיה** - התייחסות לתפקידם של הגורמים בעלי העניין, ככל שהוא קשור לבעיה הנבדקת.

3. להלן הסברים לגבי הקריטריונים השונים:

- **מקורות מגוונים**: חוק; הצעת חוק; פסיקה; פרוטוקולים; אמנות; מסמכים רשמיים; כתבה עיתונאית; ידיעה חדשותית, מאמר פרשני או כתבת תחקיר; מאמר מדעי או ספר.
*דגש על איכות המקורות ולא על כמותם - ריבוי מקורות אינו משביח את העבודה בהכרח.
- **מקורות עדכניים**: משקפים מציאות עכשווית.
*לדוגמא: חוקים – לבדוק נוסח אחרון; נתוני למ"ס (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) – העדכניים ביותר לשנה בה נבדקת הבעיה (לגבי חוקים אין הגבלת תאריך, לגבי כתבות יש הגבלה עד שנת 2010).
- **מקורות אמינים**: צריך להיות ברור מי כתב ומתי; מהיכן נלקחו הנתונים: האם מקור ראשוני, כלומר - "הדבר עצמו": חוק, פרוטוקולים, פסיקות; או מקור משני – "דיווח בעיתון על..."; רצוי לחפש את המקור הראשוני ולעמת בינו לבין המקור המשני; לוודא פניה לאתרי אינטרנט אמינים. כשמדובר במקור עיתונאי צריך לבחון האם מדובר בעיתון הידוע בנטיית פוליטיות, כלכליות או חברתיות מוצהרות או שמדובר במקור השומר על אובייקטיביות יחסית.
- **מקורות רלוונטיים**: קשורים לבעיה וגם מקדמים לכיוון הפתרון.
התבחינים בבדיקת הרלוונטיות של המקורות יהיו: הקשר של המקור לבעיה, אפשרות המיזוג בין הידע שנרכש בלימודי האזרחות לבין המידע שמספק המקור, יכולתו של המקור להוביל לפתרון.

4. סקירת הספרות תתפרס על שני עמודים לכל היותר.

מדריך לתלמיד לכתיבת סקירת הספרות

1. הבעיה בה בחרה קבוצתנו היא – (כתבו את הבעיה המלאה של הקבוצה)

2. התייחסות למקור ראשון (המקור הראשון יהיה הסעיף בחוק הרלוונטי לבעיה)

שם המקור (שם החוק והסעיף).
מהיכן נלקח (שם האתר הרשמי / ממשלתי).
באיזה שנה נכתב המקור.
מי כתב את המקור (במקרה של חוק – חוקק על ידי כנסת ישראל).
עיקרי החוק (במקרה של סעיף קצר ניתן לעתיקו, במקרה של סעיף ארוך יש לכתוב את עיקרו).
כיצד המקור תורם לעבודה (להבנת הבעיה, מציע אפשרות לפתרון).
יש לעשות שימוש במונחים משפת האזרחות.

3. שימוש במילות קישור – בנוסף ל:, בהמשך ל:, כמו כן, בניגוד ל:, וכו'

4. התייחסות למקור שני (מאמר, כתבה, פסק דין, הצעת חוק, מחקר וכו').

שם המקור.
מהיכן נלקח (שם העיתון, אתר האינטרנט, הספר),
באיזה שנה נכתב המקור.
מי כתב את המקור.
עיקרי המקור.
כיצד המקור תורם לעבודה (להבנת הבעיה, מציע אפשרות לפתרון).
יש לעשות שימוש במונחים משפת האזרחות.

5. שימוש במילות קישור – בנוסף ל:, בהמשך ל:, כמו כן, בניגוד ל:, וכו'

6. התייחסות למקור שלישי (מאמר, כתבה, פסק דין, הצעת חוק, מחקר וכו')

שם המקור.
מהיכן נלקח (שם העיתון, אתר האינטרנט, הספר),
באיזה שנה נכתב המקור.
מי כתב את המקור.
עיקרי המקור.
כיצד המקור תורם לעבודה (להבנת הבעיה, מציע אפשרות לפתרון).
יש לעשות שימוש במונחים משפת האזרחות.

7. סיכום – מתוך סקירת הספרות אנו מסיקים כי –

8. פתרון ראשוני לבעיה מתוך סקירת הספרות הוא –

מילות הקישור	סוג הקשר
ו....., גם, זאת ועוד, יתרה מזאת, יתר על כן, לא רק אלא גם.	חיבור והוספה
אך, אבל, אולם, בניגוד לכך.	ניגוד
לכן, לפיכך, כתוצאה מכך.	סיבה ותוצאה
בהשוואה ל....., בדומה ל....., כפי ש....., בניגוד ל.....	השוואה
למרת זאת, על אף ש....., חרף	ויתור
זאת אומרת, כלומר, דהיינו	הסבר
גורם נוסף ש....., מהדברים שהצגנו עולה כי....., הפתרון המתבקש בסוגיה זו הוא.....	קשר רעיוני

דוגמא לסקירת ספרות

הבעיה: בחברות ציבוריות מספר הנשים במשרות דירקטור אינו שווה למספר הגברים במשרות אלו, ובכך נפגעת זכותן לשוויון.

הזכות לשוויון מהווה את אחת מאבני היסוד של המדינה הדמוקרטית בכלל, ובין נשים לבין גברים בפרט. אולם, גם כיום מתקיימים פערים בין נשים לגברים במקומות העבודה ובשכר. כאשר אנו בוחנים את המצב דרך בדיקת מספר הנשים המכהנות כדירקטוריות בחברות הציבוריות ניתן לראות כי עדיין לא מתקיים שוויון מיוחל זה.

בשנת 1994 חוקקה הכנסת את "חוק החברות". סעיף 219 בחוק זה דן במינוי חברי דירקטורים לחברות אלו. הסעיף קובע כי:

(א) מספר הדירקטורים ייקבע בתקנון ואולם, די אם נקבע בתקנון המספר המרבי והמזערי של הדירקטורים.

(ב) בחברה פרטית יכהן לפחות דירקטור אחד.

(ג) בחברה ציבורית יכהנו לפחות שני דירקטורים חיצוניים כאמור בסעיף 239, כלומר, בלשון החוק אין כל התייחסות למינם של חברי הדירקטוריון. עובדה זו עלולה להוביל למצב של אי שוויון בייצוג לנשים בחברות ציבוריות אלו.²

על מנת לתקן מצב מעוות זה, הוצעו בשנים האחרונות מספר הצעות לתיקון החוק. אחת מהן הוצעה בסוף שנת 2009 על ידי ח"כ נחמן שי (קדימה) וח"כ שלי יחימוביץ' (עבודה). לפי ח"כ שי, בסעיף 219, אחרי סעיף קטן (ב) יכתב: בדירקטוריון חברה ציבורית יינתן ביטוי הולם לייצוגן של נשים; לעניין זה, "ביטוי הולם" – לא פחות משתי נשים; לעניין זה, לא ימנו נשים אשר מתוקף תפקידן, מחויבות להשתתף בישיבות הדירקטוריון.³

בהצעה זו מתייחס ח"כ שי לתיקון ל"חוק החברות הממשלתיות" אשר התקבל בשנת 1993. סעיף 18א' (א) בחוק זה קובע כי "בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים". סעיף 18א' (ב) קובע כי "עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות הענין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת בדירקטוריון החברה".⁴ יש לציין כי לפי החלטת ממשלה משנת 2007 "ייצוג הולם" משמעותו הגעה לשיעור של 50%. כלומר, אנו למדים בסעיפים אלו בחוק כי בחברות ממשלתיות יש לפעול למען השגת שוויון וייצוג הולם, ועד שייתקיים מצב זה יש לבצע העדפה מתקנת לטובת המין שאינו מיוצג כיאות.

כלומר, על פי החוק כיום בדירקטוריונים של רשויות ושל חברות ממשלתיות קיימת חובת ייצוג הולם לנשים. הדבר אינו קיים בחברות ציבוריות (הנסחרות בבורסה). הדרישה על פי הצעת החוק היא שכלל זה הנהוג בחברות ורשויות ממשלתיות יחול גם על חברה ציבורית הנסחרת בבורסה.

בשנת 2010 קיימה הועדה לקידום מעמד האישה ישיבה בנושא זה. לקראת הישיבה הזמינה

² חוק החברות, נלקח מאתר: webdin.haifa.ac.il/aids2/havarot-tagged.doc

³ מתוך אתר האינטרנט של ח"כ נחמן שי: <http://www.nachmanshai.co.il/?p=850>

⁴ חוק החברות הממשליות. נלקח מאתר: www.knesset.gov.il/review/data/heb/law/kns8_govtcorp.pdf

אחת מחברות הועדה, ח"כ אורית זוארץ, דו"ח אשר מצביע על המצב הנתון. מהדו"ח עולה כי שיעור הנשים המכהנות כדירקטוריונים בחברות ציבוריות עומד על כ-17%. נתון נוסף אשר מעיד על חומרת הבעיה הוא שב-122 חברות ציבוריות אין ייצוג לנשים בדירקטוריון כלל.

לסיכום, אנו רואים כי לפנינו בעיה אקטואלית אשר לא נפתרה גם כיום. בסוגיה זו עסקו חברי כנסת רבים ונדמה כי הניסיונות לתקנה נמשכים בימים אלו. באופן אישי, הופתענו לגלות שגם כיום, במאה ה-21, עדיין לא תוקן חוק זה. זוהי עדות נוספת, מבחינתנו, לפגיעה בזכות לשוויון של הנשים בישראל. לדעתנו, הנתונים הללו מחייבים את הרשויות השונות למצוא פתרון הולם ומיידי לכך. פתרון אפשרי הוא קבלת הצעות התיקון החוק השונות אשר הוגשו. פתרון נוסף יכול להיות עידוד נשים על ידי מסע פרסום ללחום למען קידומן במקומות העבודה.

ממדים	קריטריונים הנגזרים ממטרות מטלת הביצוע	רמה נמוכה – 0-57%	רמה בינונית – 58%-75%	רמה גבוהה – 76%-100%
15% סקירת ספרות	בחירת 2-3 מקורות עדכניים, אמינים ורלוונטיים. המקורות מצוינים בעבודה על פי הכללים הנהוגים ברשימה ביבליוגרפית המקורות מבהירים את הבעיה עיבוד המידע וציון המקורות עליו הוא מתבסס.	נעשה שימוש במקור אחד בלבד. ציון המקור המקור תורם מידע חלקי הקשור בבעיה לא זוהו הרעיונות המרכזיים המובאים במקור המידע	נעשה שימוש בשני מקורות מידע עדכניים, אמינים ורלוונטיים; המקורות תורמים להבהרת חלק הבעיה אך לא על כל היבטיה. המידע שעובד מהמקורות מעיד על הבנה חלקית של הסוגיה. זוהו הרעיונות המרכזיים וציינו המקורות עליהם מבוסס המידע.	נעשה שימוש ב-2-3 מקורות עדכניים אמינים ורלוונטיים. המידע שעובד מהמקורות תורם להבהרת הבעיה על היבטיה השונים ומעיד על הבנת התלמיד את הסוגיה. צוינו המקורות עליהם מבוסס העיבוד. זוהו הרעיונות המרכזיים ומושגי המפתח המופיעים במקורות המידע

כללי איסוף המידע

תהליך איסוף הראיות מהשדה (החלק המעשי) נעשה באמצעות כלי בדיקה שונים.

תצפית	ראיון	שאלון	
כלי לאיסוף מידע באמצעות צפייה ורישום של מהלך הצפייה במקום, תופעה, התרחשות הנחקרים. לתצפית צריכה להיות מטרה ברורה. חשוב להגדיר מראש על אילו שאלות מחפשים תשובות בתצפית.	כלי לאיסוף נתונים באמצעות שיחה יזומה בין שני אנשים או יותר, בה המראיין מנסה להשיג מידע מן המרואיין על נושא מסוים, באמצעות סדרת שאלות המתפתחות בהדרגה.	כלי לאיסוף נתונים המסייע ברכישת ידע המבוסס על ניסיונם או דעתם אל אחרים באופן מסודר ושיטתי.	הגדרה
יש תצפית מובנית שבה צופים מראש בקריטריונים שנבחרו, ויש תצפית מובנית למחצה שבה צופים בתופעה ומתארים אותה.	הראיון מבוסס על שאלות שנבחרו מראש אבל חלק מהשאלות תושפענה מתשובות המרואיין. תלוי באינטראקציה בין המראיין והמרואיין.	השאלון מאוד ממוקד והתשובות מתבססות רק על בחירת אפשרות מתוך מגוון נתון של אפשרויות בחירה.	תכונות
- מאפשרת להתרשם ללא תיווך ממה שקורה בשטח הנחקר. - קל להבנות תצפית.	- ראיון כלי יותר פתוח, מאפשר לאסוף נתונים נוספים שהמראיין לא תמיד חשב עליהם מראש. - מאפשר להתרשם מדעות אישיות, שפת גוף, והדרך שבה נאמרים הדברים.	- השאלון מאפשר איסוף נתונים על אוכלוסייה רחבה יחסית תוך פרק זמן קצר. - מאפשר לנתח לסכם נתונים בקלות יחסית. - אינו מחייב מגע ישיר בין שואל ונשאל.	חוזקות
מספקת נתונים חלקיים ועיתים יש צורך בכלי מחקר נוסף כדי לאמת אותם.	- מחייב מגע ישיר בין המראיין למרואיין ולכן מחייב קישורי שיח. - קושי בנייתוח הנתונים, מחייב ניתוח תוכן.	- קושי בהבניית השאלון. - מאפשר לנשאל לענות רק על מה שנשאל, לא ניתן להתרשם ממרכיבים נוספים.	קשיים

- איסוף נתונים באמצעות שאלון (יש לבצע 30 שאלונים לפחות)
- יש להגדיר את אוכלוסיית היעד של השאלון.
- בחלקו הראשון של השאלון מלא פרטים מזהים של המשיב לשאלון.
- חבר 6 – 10 שאלות ו/או היגדים אשר מתייחסים לבעיה שהצגת ומקדמים אותך לעבר פתרון הבעיה.
- השאלות / היגדים יתייחסו לנקודות הבאות:
- שאלות / היגדים על הבעיה הכללית.
- שאלות / היגדים לבדיקת היבטים שונים של הבעיה הקשורות לשטח הנבדק.
- שאלות / היגדים המכוונות לפתרון הבעיה.
- יש לבקש מהמשיבים למלא את השאלון בשפה ידידותית ונעימה, תוך הדגשה כי השימוש בתשובות לשאלון הן למטרת חקר ולא למטרות אחרות.
- יש להדגיש בפני המשיבים כי פרטיהם חסויים, וזכותם לפרטיות תישמר.
- אם השאלון מועבר לתלמידי בית ספר בתוך המוסד יש לציית לכללי האתיקה של העברת שאלון: בקשת רשות ממנהל בית הספר, הורי התלמידים והתלמידים עצמם.
- לסיום יש להודות למשיבים על שיתוף הפעולה.

איסוף נתונים באמצעות ראיון

- הכן רשימת שאלות: 3-4 שאלות מרכזיות או 10 שאלות מפורטות.
- בדוק האם השאלות מקיפות את הבעיה שהגדרת ומכוונות לפתרונה.
- בדוק האם יש קשר בין השאלות לבין תפקיד המרואיין.
- רשום את פרטי המרואיין: שם, גיל, התמחות וכו'.
- איסוף מידע:
- כתיבת התשובות תוך כדי הראיון.
- הקלטה.

כללי ביצוע הראיון- הנחייה לתלמיד:

- הצג את עצמך והודה למרואיין על הסכמתו להתראיין.
- שאל את השאלות.
- התרכז במרואיין והבע התעניינות.
- אם לא הבנת, שאל שוב.
- אם סטה המרואיין מהנושא, כוון אותו בנימוס לשאלתך.
- שים לב להבעת פניו של המרואיין - מה ניתן ללמוד מהם?
- אם אתה מקליט את המרואיין (לאחר שקיבלת רשות ממנו לעשות כן) בדוק מידי פעם את מכשיר ההקלטה.
- בדוק את התשובות והחלט אם קבלת את המידע שבקשת. אם לא, הוסף לשאל.
- בתום הראיון - הודה למרואיין.

איסוף נתונים באמצעות תצפית:
כדי לערוך תצפית יש להגדיר את שטח התצפית.
יש לפנות לאדם ששטח התצפית בשליטתו ולבקש את רשותו לערוך את התצפית.
אם התצפית היא על בני אדם חובה להקפיד שלא תעשה פגיעה **בחוק הגנת הפרטיות**,
הקובע, בין היתר, כי פגיעה בפרטיות היא גם "בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים
להטרידו, או הטרדה אחרת".
אופן עריכת התצפית:

תצפית פאסיבית: הצופה אינו מעורב במתרחש בזמן שהוא מבצעה.

כיצד עורכים תצפית?

הישארו ב"חוץ" - עמדו במכוון מחוץ לזרם הפעילות. דבר זה יעזור לכם שלא להיות מעורבים
במתרחש ולא להוות מטרה לפניות. כך תוכלו להבחין בפרטים משמעותיים

התמקדו בנושא מסוים-קבעו לעצמכם את נושא או נושא התצפית והשתדלו להיות עקביים
לאורך כל התצפית

תצפית תיאורית: בתצפית זו תאספו את מירב המידע האפשרי במהלך התצפית. רשמו את
כל המתרחש בפרוט והתרכזו בתיאורים ועובדות בלבד, ללא פרשנות אישית. חשוב! הערות,
מסקנות ופרשנות ניתן להוסיף ולערוך לאחר תיעוד התצפית או בסוגריים במהלכה.

יש להודות למשתתפים ו/או לבעלי המקום על שאפשרו לערוך את התצפית.

הרכבת כלי הבדיקה:

- א. אם בחרתם **בשאלון** חברו 10-6 **שאלות** לשאלון, שיוכיחו את קיומו של ההיבט המסוים של הבעיה שבחרתם לבדוק. עליכם לאסוף 30 נשאלים לפחות.
- בדקו האם **השאלות מבהירות** את התופעה הכללית שסיפור המסגרת והבעיה דנים בה וכן השאלות מבהירות את הבעיה שניסחתם ומכוונים לפתרון אפשרי(את השאלון הוסיפו בנספח).
- ב. אם בחרתם **בראיון** חברו 8-6 **שאלות לשלוש** מרואיינים, החליטו מי יהיו שני המראיינים.
- חברו שאלות לראיון: (יש סוגי שאלות שונות, שאלות המבקשות מהמרואיין להציג עובדות, שאלות המבקשות מהמרואיין להציג דעה ושאלות המבקשות מהמרואיין לבטא עמדה בנושא, חשוב לשאול שאלות אשר מקשרות בין תפקידו של המרואיין לבין הבעיה שבחרתם בה).
- (את הראיון הוסיפו לנספח)
- בדקו האם השאלות, מבהירות את התופעה הכללית שסיפור המסגרת והבעיה דנים בה, בדקו האם השאלות מבהירות את הבעיה שניסחתם ומכוונות לפתרון אפשרי.
- הקפידו על **כללי ביצוע** הראיון. החליטו אם תקליטו את המרואיין או שתכתבו את דבריו. השתדלו לכתוב את תשובות המרואיין כפי שנאמרו, ללא פרשנות.
- ג. אם בחרתם **בתצפית**- חברו 8-6 שאלות שהמתצפתים יכוונו אליהם.
- בדקו האם השאלות, מבהירות את הבעיה שניסחתם ומכוונות לפתרון אפשרי.
- בצאתכם לשטח הנבדק- בדקו את השטח, היזהרו מסיכונים, השתדלו לכתוב את סיכום ממצאי התצפית נאמן למציאות ללא פרשנות.(את השאלות לתצפית הוסיפו לנספח)

איסוף נתונים מהשטח

א. אם בחרתם **בשאלון**:

אספו את השאלונים, חברו את מספר התשובות הנכונות לכל שאלה (לפי הטבלה). ניתן להציג את הנתונים שנאספו בגליון excel וכך תוכלו להציג את הנתונים גם בגרף. ניתן להציג את הנתונים גם בטבלה. (את הסיכום יש לצרף לנספחים)

השאלה	כ	לא
האם אתה צורך אלכוהול במסיבות	20	5
האם אתה נוהג תחת השפעת אלכוהול	15	15

בעבודה הציגו את הנתונים לאחר שסיכמתם אותם, בטבלה או במספר משפטים המעידים על סיכום כמותי והוסיפו הסבר מילולי. (היעזרו בדוגמאות).

את חמשת הממצאים החשובים ביותר הציגו בצורה גרפית.

ב. אם בחרתם **בראיון**:

יש לכתוב את דברי המרואיינים לפי השאלות שנשאלו. (את הראיון בשלמותו יש לצרף לנספחים)
שאלה: _____

תשובה: _____

בעבודה סכמו את תשובותיהם של המרואיינים והציגו את הסיכום מלווה בציטוטים מדברי המרואיינים.

ג. אם בחרתם **בתצפית**:

סכמו את ממצאי התצפיתנים. (את דף התשובות יש לצרף לנספח).

*****דף עזר לתלמיד - ניתוח ממצאים הסקת מסקנות ופתרונות אפשריים*****

- הבעיה בה בחרה קבוצתנו לעסוק

- ממצאים מתוך סקירת הספרות: (העתיקו את סיכום הסקירה)

- הממצאים נאספו באמצעות שאלון / ראיון, השתתפו _____ נשאלים/מרואינים בגילאים _____ - _____ בעיר _____.

- נמקו מדוע בחרתם בכלי הבדיקה שלכם (מה היתרונות שלו?)

- טענה – כתיבת הבעיה שנבדקה בתוספת אמירה מתוך תוצאות הממצאים (העיונים והמעשים).

- ציון חמשת הממצאים העיקרים שעלו מתוך המחקר.

- מסקנות מתוך הממצאים שנאספו (המסקנה מתייחסת לבעיה אבל גם מכוונת לפתרון) – מכאן נובע ש.... / אנו מסיקים ש..... מתוך ממצאים אלו אנו מסיקים ש....

- הצגת הפתרון - הציגו שני פתרונות מעשיים לבעיה שבדקתם. הקשורים למסקנה שהצגתם.

אנו מציעים שני פתרונות אפשריים לבעיה

בחירה בפתרון אחד והסבר מדוע בחרתם בו ולא בשני. (הפתרון יעיל, הפתרון ניתן למימוש, הפתרון עשוי לפתור את הבעיה באמצעות אחת הרשויות, הפתרון עשוי לפתור את הבעיה באופן חלקי, הפתרון עשוי לפתור את הבעיה באמצעות מעורבות אזרחות)

ממדים	קריטריונים הנגזרים ממטרות מטלת הביצוע	רמה נמוכה – 0-57%	רמה בינונית – 58%-75%	רמה גבוהה – 76%-100%
25% בניית הכלי לאיסוף נתונים מהשטח הצגת הממצאים ניתוח הממצאים ועיבודם פירוט: 10% בחירה ובנייה של כלי הבדיקה 5% הצגת הממצאים 10% ניתוח הממצאים והסקת מסקנות מהם	• בחירה מנומקת של כלי בדיקה לצורך איסוף הנתונים מהשטח. • הנשאלים/מרואייני ם שנבחרו אכן מתאימים לסוגיה הנבדקת. • השאלות/ההיגדים בכלי הבדיקה מנוסחים באופן ברור ובהיר בהלימה לבעיה שנוסחה ולסקירת הספרות. • השאלות/היגדים כיוונו את הנשאל/מרואיין להתייחס לבעיה הנבדקת. • השאלון/ראיון סיפקו נתונים הנדרשים לבעיה שבה עוסקים ומתווים דרך לפתרון הבעיה. • הצגת הממצאים בבהירות:חזותית או מילולית של עקרי הממצאים. • ניתוח הממצאים והסקת מסקנות מבוססות ומוצגת בצורה משכנעת ותורמות להתוויית דרך לפתרון..	• כלי הבדיקה שנבחר מקדם באופן חלקי את בחינת הבעיה. •לא הובא נימוק לבחירת הכלי. • הנשאלים/המרואיינים מתאימים לבעיה הנבדקת. • השאלות/ההיגדי ם בכלי הבדיקה לא כולם מנוסחים באופן ברור ובהיר בהלימה לבעיה שנוסחה ולסקירת הספרות. • השאלות/היגדים כיוונו את הנשאל/מרואיין באופן חלקי לבעיה הנבדקת. • השאלון/ראיון סיפק רק באופן חלקי נתונים הנדרשים להבנת הבעיה שבה עוסקים ואין תרומה להתוויית דרך לפתרון הבעיה. • הממצאים הוצגו בבהירות: חזותית או מילולית. • הוצג ניתוח הממצאים מסקנות מבוססות ומשכנעות התורמות להבנת הסוגיה ותורמות	• כלי הבדיקה שנבחר מתאים לבדיקת הבעיה. •הובא נימוק לבחירת הכלי. • הנשאלים/המרואיינים מתאימים לבעיה הנבדקת. • השאלות/ההיגדי ם בכלי הבדיקה מנוסחים באופן ברור ובהיר בהלימה לבעיה שנוסחה ולסקירת הספרות. • השאלות/היגדים כיוונו את הנשאל/מרואיין באופן חלקי לבעיה הנבדקת. • השאלון/ראיון סיפקו נתונים הנדרשים לבעיה שבה עוסקים ומתווים דרך לפתרון הבעיה. • הצגת הממצאים הוצגו בבהירות: חזותית או מילולית. • הוצג ניתוח	• כלי הבדיקה שנבחר מתאים לבדיקת הבעיה. •הובא נימוק לבחירת הכלי. • הנשאלים/המרואיינים מתאימים לבעיה הנבדקת. • השאלות/ההיגדי ם בכלי הבדיקה מנוסחים באופן ברור ובהיר בהלימה לבעיה שנוסחה ולסקירת הספרות. • השאלות/היגדים כיוונו את הנשאל/מרואיין להתייחס לבעיה הנבדקת. • השאלון/ראיון סיפקו נתונים הנדרשים לבעיה שבה עוסקים ומתווים דרך לפתרון הבעיה. • הצגת הממצאים הוצגו בבהירות: חזותית או מילולית. • הוצג ניתוח

להתוויית דרך לפתרון.	ממצאים אך אין הסקת מסקנות.	הממצאים לא שלמה (לא הוצגו כל הממצאים) •הממצאים שהוצגו לא הוצגו בצורה בהירה. •אין ניתוח של הממצאים ואין הסקת מסקנות.		

*** דף עזר לבחירת והצגת התוצר ***

החליטו מהי הדרך המתאימה להציג את התוצר שלכם. לפי המטרות של מטלת הביצוע.

שימו ! עליכם להציג את התוצר בדרך משכנעת.

1. החליטו מיהו הגורם אליו (רשות, בעל עניין) תפנו את הצעת הפתרון אותה בחרתם. נמקו מדוע החלטתם לפנות לגורם זה.

2. החליטו מהו סוג התוצר המתאים ביותר לפנות באמצעותו לגורם אליו אתם מבקשים להעביר את הצעת הפתרון [בדף שחולק בכיתה יש דוגמאות לסוגי תוצרים אשר יאפשרו להציג את המסר לגורמים המתאימים. (נייר עמדה / מאמר לעיתון / מכתב / עצומה / הפגנה / מצגת / סרט / קריקטורה / מיצג / טיוטת הצעת חוק / עתירה לבג"ץ. (ראו דוגמאות לתוצר: נייר עמדה, הפגנה / משמרת מחאה ומכתב רשמי בנספח ח')]

התוצר

הנבחר

נמקו את בחירתכם בתוצר בהתאמה לפתרון.

הצגת התוצר

א. הציגו את הבעיה שבדקתם

ב. הציגו את דרך הבדיקה –
את הבעיה בדקנו בעזרת שאלון / ראיון אותו חילקנו / ערכנו ל _____ אנשים
בגילאי _____ - _____ ב (עיר).

ג. הציגו מסקנות מתהליך הבדיקה הקשורות לפתרון

ד. הציגו את הפתרון שבחרתם באמצעות התוצר (הצגת התוצר וכיצד התוצר
מיישם את הפתרון)

התוצר שבחרה קבוצתנו על מנת לענות על הבעיה שחקרנו הוא
התוצר מיישם את הפתרון שלנו מכיוון ש _____

ה. צירוף התוצר

ממדים	קריטריונים הנגזרים ממטרות מטלת הביצוע	רמה נמוכה – 0-57%	רמה בינונית – 58%-75%	רמה גבוהה – 76%-100%
25% - הצעות לפתרון מעשי/התמ ודדות עם הבעיה (שתי חלופות) ובחירת הפיתרון המועדף והצגתו בתוצר פירוט 10% הפתרון שנבחר ונימוקו (כולל יתרונותיו מול פתרונות אפשריים אחרים) 15% התוצר – צורת הייצוג של הפתרון	ציון מספר פתרונות מעשיים הנותנים מענה לבעיה שנבדקה המבוססים על המסקנות. • הנמקת הפתרון שנבחר: יתרונות וחסרונות. • התוצר מבטא את הפתרון המעשי לבעיה בצורה ברורה ומשכנעת	• ההצעה לפתרון שהקבוצה הציעה אינה מתבססת על מסקנות הבדיקה ונותנת מענה חלקי בלבד לבעיה. • ההצעה לפתרון אינה מנומקת • הפתרון המועדף מוצג בדרך ייצוג לא משכנעת וללא הנמקה.	• ההצעות לפתרון נותנות מענה לבעיה שנוסחה אך לא מובא נימוק והסבר לקשר בין הפתרון לבין הבעיה שנבדקה • חסרה התייחסות ליתרונות של הפתרון המועדף על פני הפתרון האחר שצויין. • התלמיד בחר בדרך ייצוג מתאימה להצגת הפתרון אולם הנאמר בה אינו כולל נימוקים משכנעים לדרך הפתרון שנבחרה.	• ההצעות לפתרון נותנות מענה מעשי לבעיה שנוסחה ומתבססות על מסקנות הבדיקה. • מוצגים היתרונות של הפתרון המועדף על פני הפתרון האחר וכוללים הסברים • התלמיד נקט בפעולות הבודקות שאכן ניתן ליישם את הפתרון. • הפתרון מוצג בייצוג מתאים ומשכנע

יומן הלמידה – סוף עבודה

תיעוד עבודת הקבוצה:

האם עבודת הקבוצה הייתה יעילה (חלוקת התפקידים תרמה לביצוע טוב של המטלות, הקבוצה הצליחה לבצע את המטלות, הקבוצה עמדה בלוח הזמנים שנקבע על ידי המורה)

האם חברי הקבוצה קיימו דיונים מועילים? (כל חברי הקבוצה השתתפו באופן פעיל בדיונים, בדיונים התקבלו רעיונות שונים, בדיונים ניתנה האפשרות לכל מי שרצה להביע את דעתו)

תיעוד אישי: - אני והקבוצה

האם מילאתי את תפקידי כפי שהוגדר? (ביצעתי את מה שהוטל עלי, עמדתי בלוח הזמנים, תרמתי לדיונים)

האם הקבוצה הייתה סובלנית כלפיי? (הקבוצה אפשרה לי להביע את דעותיי, לעיתים דעותיי התקבלו בקבוצה)

מה למדתי על עצמי? (מה אני יודע לבצע היטב, מהם הקשיים שלי, כיצד אני נוהג להתגבר על הקשיים שלי)

מה הייתי משנה?

ממה הייתי מרוצה?

רמה גבוהה – 76%-100%	רמה בינונית – 58%-75%	רמה נמוכה – 0-57%	קריטריונים הנגזרים ממטרות מטלת הביצוע	
•הוגשה רפלקציה מלאה בשני צמתי המפגש •הוצג תיאור נקודת חוזק ונקודת חולשה של המהלך בשלושה דברים. •הוצג דבר שהיו מעוניינים לשנות ונמקו זאת.	•הוגשה רפלקציה רק באחד מצמתי המפגש / הוגשה רפלקציה חלקית בשני צמתי המפגש •הוצג תיאור נקודות החוזק והחולשה של המהלך בשני דברים. •הציגו דבר אחד שהיו משנים ללא נימוקים.	○ לא הוגשה רפלקציה בשני צמתי המפגש •הוצג תיאור נקודת חוזק וחולשה של המהלך בדבר אחד. •אין התייחסות לשינוי אפשרי	רפלקציה אישית ניהול יומן למידה, במסגרתו יוגשו למורה פעמיים במהלך תהליך העבודה כולו דפי רפלקציה. שני הדפים יכללו בקצרה אך באופן מעמיק: א. רפלקציה של כל תלמיד על עבודת הקבוצה • תיאור נקודות חוזק וחולשה של המהלך בשלושה מימדים לפחות מבין הבאים: עבודת הצוות, סובלנות ואווירה נעימה, יעילות, עמידה בלוחות זמנים, לימוד הדדי, השתתפות פעילה של כל חברי הקבוצה, מתן משוב, הסקת מסקנות ולמידה	10% רפלקציה אישית על התהליך (יומן למידה אישי) כל אחד מחברי הצוות יעריך את עצמו ואת עבודת הצוות ביומן הלמידה האישי.

			מהן, תכנון מול ביצוע ב. רפלקציה של כל תלמיד על עבודתו שלו • תיאור נקודות חוזק וחולשה, תוך התייחסות לשלושה מימדים לפחות מבין הבאים: מידת תרומתו לקבוצה, מה עשה נכון וטוב ומה לא, קשיים וכיצד התמודד עימם, עמידה בזמנים, • הצגה ונימוק של דבר שלמד לגבי עצמו בתהליך העבודה, או דבר שהיה משנה בהתנהלותו ופעולתו • הצגה ונימוק של דבר שהייתם משנים	

מחווון בסיסי למטלת ביצוע

מיקוד	מימדים	
	הצגת הבעיה / מבוא	
עד 10 נקודות	✓ תאור התופעה הכללית [כפי שנחשפה בפני התלמידים] ✓ הבעיה ממוקדת ובהירה ✓ נעשה שימוש נכון במושגים הנדרשים. ✓ עכשווית ואותנטית. ✓ מזמנת פתרון מעשי המבטא מעורבות אזרחית-חברתית.	
	בדיקה עיונית - סקירת ספרות	
עד 15 נקודות	✓ בחירת 3 מקורות עדכניים, אמינים ורלוונטיים. [מקורות ביבליוגרפים = כל סוגי הטקסטים: כתובים ולא כתובים (סרטים דוקומנטריים, הרצאות מקצועיות ועוד)]⁵ ✓ המקורות מבהירים את הבעיה ומאפשרים למקד אותה ✓ הצגה תמציתית של המידע הרלוונטי מכל אחד מהמקורות וסיכום הסקירה תוך מיזוג המידע והדגשת ההיבט האזרחי [שימוש בשפה אזרחית / קישור למושגים באזרחות] ✓ ציון המקורות עליהם מתבססת הסקירה באמצעות הערות שוליים⁶. ✓ ניסוח ממוקד של הבעיה הנבדקת לאור ממצאי סקירת הספרות.	
	בדיקה מעשית - בניית כלי איסוף הנתונים והצגת ממצאים	
עד 25 נקודות	✓ התייחסות לבעיה הנבדקת ✓ בחירה מנומקת של הכלי לאיסוף נתונים ✓ השטח הנבדק אכן מתאים לסוגיה הנבדקת. ✓ השימוש בכלי הבדיקה ברור ובהיר ומתייחס לבעיה הנבדקת ולתובנות	

⁵ שימוש במקורות שאינם כתובים מחייב עבודת הכנה וסיכום: שימוש בכלים אלה ייעשה תוך דיון הכנה, מילוי דף צפייה ודיון קבוצתי בעקבות הצפייה / ההאזנה לעיבוד התכנים שעלו בהרצאה

⁶ כולל המקורות הלא כתובים: התלמיד נדרש לכתוב את מלוא הפרטים של הסרט / המרצה ונושא הסרט / ההרצאה (השם של המרצה / יוצר הסרט, ההתמחות האקדמית / המקצועית והעיסוק שלו, שם ונושא ההרצאה / הסרט).

	שעלו מסקירת הספרות. ✓ כלי הבדיקה סיפק נתונים הנדרשים להבנת הבעיה שבה עוסקים ולהתוויית דרך לפתרון הבעיה. ✓ הצגת הממצאים: הצגה בהירה - חזותית או מילולית - של עקרי הממצאים	
מסקנות פתרון ותוצר		
	✓ הצגת טיעון המתבסס על עיבוד הממצאים שנאספו במסגרת סקירת הספרות והבדיקה בשטח. הטיעון כולל: הצגת הבעיה הממוקדת (=טענה) נימוק [אחד לפחות] המתבסס על הבדיקה העיונית נימוק [אחד לפחות] המתבסס על הבדיקה המעשית מסקנה המוצגת בצורה משכנעת ותורמת להתוויית דרך לפתרון הבעיה. ✓ ציון מספר פתרונות מעשיים הנותנים מענה לבעיה המבוססים על המסקנות [התייחסות לשאלה: מה יש לעשות כדי לפתור את הבעיה] ✓ נימוק לפתרון שנבחר כולל התייחסות ליתרונות וחסרונות ביחס לפתרונות האחרים שצוינו. ✓ בחירת תוצר המבטא את הפתרון המעשי לבעיה שנבדקה, תוך נימוק הבחירה בתוצר בצורה ברורה ומשכנעת [התייחסות לשאלה מי צריך ליישם את הפתרון המוצע ומהו האמצעי הטוב ביותר להעברת המסר [✓ הצגת התוצר ✓ הצגת הדרך בה הועבר / ניתן להעביר את התוצר למענו (לגורם האזרחי אליו הוא מופנה) [התייחסות לשאלה: כיצד נגרום לכך שהפתרון אכן יתרחש? ביצוע הצעד הראשון לכיוון יישום הפתרון]	עד 25 נקודות
העבודה הכתובה		
	✓ העבודה הכתובה – מבט על ✓ מקורות המידע בהם נעשה שימוש	עד 10 נקודות

	בסקירת הספרות מצוינים בסוף העבודה על פי הכללים הנהוגים ברשימה ביבליוגרפית עמידה בלוח זמנים. ✓	
_____ ציון קבוצתי:	סה"כ ציון קבוצתי	

15% מהציון יינתן לתלמיד על ידי המורה זאת על פי התנהלות בשיעורים, יומני
הלמידה, והמפגשים עם המורה במהלך העבודה.

מאגרי מידע אפשריים

גופים ממשלתיים:

- אתר הכנסת.
- אתר הממשלה.
- משרד הפנים.
- משרד החינוך.
- משרד התחבורה.
- אתר משרד המשפטים.
- אתר המשרד לביטחון פנים.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- הרשות הלאומית למלחמה בסמים ואלכוהול.

אתרי חדשות:

- Ynet.co.il
- Nrg.co.il
- Haaretz.co.il

אזרחות:

- תמיד אזרחות – הנחיות לכתיבת מטלת ביצוע.